

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNOIZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

LJUBLJANA,

23. OKTOBRA 1969

LETO XX

ŠT. 17

8. REDNA SEJA SKUPŠČINE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI SLOVENIJE

PREDLOG FINANCIRANJA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V LETU 1970

Za vzgojo in izobraževanje naj bi v prihodnjem letu dala skupnost 39 % več sredstev kot letos, vendar tako povečanje lahko pomeni nekaj ogromnega le za tistega, ki ne pozna našega šolstva!

Kmalu bo štirinajst dni, kar je bila seja republiške izobraževalne skupnosti, na kateri je bil sprejet predlog za financiranje vzgoje in izobraževanja v naši republiki v letu 1970. Z zanimanjem smo prebrali poročila o tem, kako kažejo stvari v prihodnje, saj je v neposredni zvezi z njimi naše vsakdanje delo in življenje. Pri tem seveda ni šlo tudi brez skopse, saj je le-ta marsikomu izmed nas že dokaj globoko nazrla korenine našega poklica...

Kljub vsemu pa ostaja dejstvo, da so se naši najvišji politični organi resnično zavzeli za postopno izboljšanje položaja vzgojno-izobraževalne dejavnosti v naši držbi in da se teh obljub (doslej) drže. Skladno z znanimi stališči izvršnega sveta SRS se trudijo tako sindikati kot izobraževalne skupnosti, da se ta stališča tudi uresničujejo — to so v treh točkah predvsem naslednje stvari: zagotovitev postopne modernizacije vzgojno-izobraževalnega dela, povečanje sredstev za stipendije, dijaške domove ipd. ter izenačevanje pogojev osnovnošolskega izobraževanja otrok v posameznih krajih (mestih in na podeželju) glede učnih prostorov in drugega. To so osnovna politična izhodišča slovenskega izvršnega sveta. (Na omenjeni zadnji seji

republiške izobraževalne skupnosti jih je ponovno definirala dr. Vladimir Bračič.)

Številke iz predloga financiranja v letu 1970, kot jih je predložila RIS, so znane: v letu 1970 bomo za področje vzgoje in izobraževanja potrebovali nekaj več kot 109 milijard starih din. To je v primerjavi s sredstvi, ki so bila letos porabljena na tem področju, zvišanje za 39 %, pri tem pa naj bi šlo 8 % za predvidene nove oddelke in nove nastanitve. Kot je dejala na seji dr. Aleksandra Kornhauserjeva, je to povečanje ogromno za tiste, ki ne poznajo področja šolstva. S takimi povečanjmi, ki bi si morala slediti še nekaj let zaporedoma, bi naposled komaj ozdravili rane, ki jih je to področje družbenega dela prineslo s seboj iz preteklih let, ko je moralo trpeti krivico zapostavljenosti in zanemarjenosti. Danes se v svetu prav glede vzgoje in izobraževanja postavljajo že precej drugačni imperativi, zato, če hočemo iti v korak s svetom... Toda to je še daleč.

V predlogu financiranja vzgoje in izobraževanja v letu 1970 beremo tudi naslednje: v republiški izobraževalni skupnosti je bil že v juliju 1969 narejen izračun, ki je v celoti upošteval dogovorjene ukrepe za sanacijo na tem področju. Ta izračun je predvideval tudi hitrejšo reševanje modernizacije pouka, močno udeležbo republike pri investicijah, večje povečanje sredstev za izredni študij zaposlenih, za znanstveno delo na visokošolskih zavodih pa hitrejši razvoj posebnega osnovnega šolstva in kmetijskega šolstva... Toda — tako beremo — v situaciji, ko je slovensko gospodarstvo že močno obremenjeno in je večja preraz-

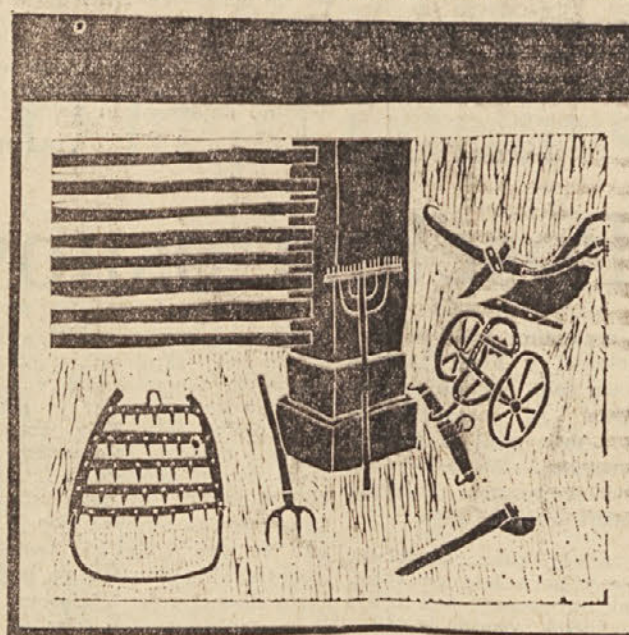
delitev sredstev znotraj splošne potrošnje otežkočena, je republiška izobraževalna skupnost svoj prvotni zahtevek za sredstva v letu 1970 zmanjšala na sedanjo višino. Predloženi izračun je pripravljen tako, da okvirno upošteva dogovorjeno sanacijo izobraževanja, zmanjšuje pa zahtevek za posamezna področja dejavnosti znotraj izobraževanja in v določeni meri tudi odlaga reševanje posameznih vprašanj. Tako je za osnovo pri določanju osebnih dohodkov računano le 13 % povišanje teh sredstev v primerjavi z letom 1968, čeprav so se po uradnih podatkih ti dohodki v masi sredstev drugih dvignili za 19,5 odstotka! Materialni izdatki so sicer povišani za 30 % v primerjavi z letom 1969, vendar smo s tem še daleč od možnosti za moderen pouk, ki bi lahko omogočil boljše rezultate v vseh vrstah šol. Močno je znižan tudi izračun sredstev za investicije, medtem ko pa se odločno nadaljuje z načrtano politiko stipendiranja, ki naj omogoči nadarjenim delavski in kmetijski mladini vstop v srednje in visoke šole.

V predloženem izračunu tudi niso upoštevane potrebe po obratnih sredstvih izobraževalnih zavodov; v preteklih letih je republiška izobraževalna skupnost — glede znane situacije v šolstvu — izdvojila potrebna obratna sredstva, s katerimi je omogočila v prvih mesecih koledarskega leta vsaj 80 % osebne dohodke prosvetnim delavcem. V letu 1969 so morala biti ta sredstva razporejena za nove oddelke v srednjem šolstvu. Z imobilizacijo vsilka avtonomnih sredstev v letu 1969 je ostala RIS brez obratnih sredstev! Razen tega so v predloženem računu črtane vse notranje rezerve, saj je npr. nadurno in honorarno delo vrednoteno nižje od rednega, kar v drugih delovnih organizacijah ni primer.

Po vsem tem je jasno — in na tem dejstvu je bil močan podudarek zadnje seje skupščine RIS — da bi vsako nadaljnje zniževanje sredstev za izobraževanje vodilo v tako situacijo, ki bi pomenila zanikanje sanacijskega načrta! To se pa ne bi smelo zgoditi. dh

I. razstava grafike jugoslovanskih pionirjev

Občinski odbor Jugoslovanskih pionirskih iger je skupno s predstavniki Dolenjskega kulturnega festivala in Gorjupove galerije v Kostanjevici ter na pobudo občinske zveze prijateljev mladine v Krškem objavil dne 8. 3. 1969 razpis, ki je vabil jugoslovansko osnovnošolsko mladino, da predloži najuspešnejše grafične liste, ki so nastali pri likovnem pouku v naših osnovnih šolah ter v likovnih kroških raznih združenjih, ki gojijo in razvijajo svobodno dejavnost naših pionirjev. Razpis je komisija

Felician Jože, 15 let, osnovna šola Leskovec pri Krškem; POLJEDELSKO ORODJE, linorez

6. 9. 1969 ponovila in prejela do 29. 9. 1969 423 del. Ta dela pa so bila deležna prve kritične presoje že pri likovnih pedagogih samih pa tudi pri likovnih komisijah nekaterih občinskih zvez prijateljev mladine. Zlasti so se izkazale občinske zveze prijateljev mladine Subotica, Murska Sobota, Ljubljana (Vič-Rudnik) in Krško, za kar jim gre topla zahvala.

Posebna žirija je od poslanih del izbrala 122 listov, ki bodo razstavljeni na I. razstavi grafike jugoslovanskih pionirjev v Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici. Razstava bo odprta od 24. oktobra do 1. decembra 1969 in bo v prihodnje organizirana vsaj vsako drugo leto, to je v obliki bienala otroške grafike jugoslovanskih pionirjev.

Skoberne Tomaž, 12 let, Pionirski dom Ljubljana; MARTIN KRPAN, linorez

Slavko Grčar: popravljamo le grehe preteklosti

Na seji skupščine izobraževalne skupnosti SRS (10. oktobra 1969) je bil članom te samoupravne organizacije predložen predlog financiranja vzgoje in izobraževanja v l. 1970 v dveh variantah: prva predvideva nekaj manj kot 109 milijard starih dinarjev, druga — to je bil predlog sindikatov — pa 116 milijard starih dinarjev. Člani skupščine so se izjavili za 1. varianto. Za to varianto je glasoval tudi predstavnik republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS Slavko Grčar. Po glasovanju je dal za tednik Delavska enotnost sledečo izjavo:

»Kot predstavnik republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije sem na sejah izvršnega odbora in na seji skupščine izobraževalne skupnosti SR Slovenije podprl prvo varianto, ki predvideva 1.090 milijonov dinarjev. To sem storil zato, ker ta varianta pomeni realizacijo sanacijskega načrta in uresničuje večino predlogov, ki jih je oblikoval Sindikat delavcev družbenih dejavnosti v javni razpravi o Katalogu nekaterih osnov in meril za vrednotenje dela družbenih dejavnosti. Tako so spoštovane zahteve sindikata o nujnem povečanju materialnih stroškov, o obračunavanju amortizacije zgradb in opreme, o enodotni obvezni rezervi, o najnujnejših izdatkih skupne porabe (stanovanjski prispevek, strokovno izobraževanje) in o usklajitvi osebnih dohodkov prosvetnih delavcev z osebnimi dohodki delavcev enakih kvalifikacij v drugih dejavnostih, s predvidenim enoletnim zaostankom. Na seji skupščine pa sem obenem vztrajal (in skupščina izobraževalne skupnosti je to upoštevala), da je treba skupščino SR Slovenije, izvršni svet in druge pristojne organe opozoriti na to, da prva varianta ne upošteva vseh potrebnih sredstev za uresničevanje tako imenovanega B programa (glasbene šole, delavske univerze, druge oblike izobraževanja odraslih, fakultativna dejavnost osnovnih šol itd.), prav tako tudi ne vseh nujnih potreb skladov skupne porabe (skupne kulturne potrebe, regresi za dopuste, rekreacija, del pomoči učiteljem za dopolnilno izobraževanje itd.). Tudi je potrebno opozoriti pristojne organe, da je delo učiteljev s srednjo izobrazbo vendarle družbeno odgovornejše in zahtevnejše od dela mnogih drugih poklicev z enako stopnjo izobrazbe (npr. knjigovodski, statistični, administrativni in drugi podobni poklici z rutinskimi opravili), zato jih v prihodnje v osebnih dohodkih ne bomo več mogli kar avtomatično izenačevati.

Na prvi pogled kaže, da bi z realizacijo sprejete variante (1.090 milijonov dinarjev za šolstvo v letu 1970) pomeni 39 odstotka več kot v letu 1969, od tega 8 odstotkov za nove oddelke in druge nove obremenitve) dobilo šolstvo neverjetno velika sredstva. V resnici pa s tem samo popravljamo grehe preteklosti, ko so bila sredstva za šolstvo nerealno majhna in za slovenske razmere popolnoma neustrezna. Tako smo npr. šele letos dosegli, da bodo osebni dohodki učiteljev približno izenačeni z osebnimi dohodki enake stopnje izobrazbe v gospodarstvu na ravni leta 1967, da o kritični meri materialnih stroškov niti ne govorimo. Brez dodatnih stroškov zaradi vsakoletnega povečanja števila učencev in brez dodatnih izdatkov zaradi podražitev bi samo za dveletne razlike pri osebnih dohodkih morali povečati sredstva za 23 odstotkov, saj je splošno povišanje poprečnih osebnih dohodkov znašalo v Sloveniji leta 1968 10 odstotkov in letos za vse leto najmanj 13 odstotkov (v prvih sedmih mesecih celo 15 odstotkov). In skrb za realno vrednost prosvetnega dela in s tem skrb za ustrezen napredek šolstva ter za vse boljše kraliteto pouka je pač skrb in odgovornost vseh pristojnih družbenih dejavnikov ne le sindikatov (in popoln ne misel je temu prilepiti etiketo nekega meznega gibanja).

Odgovor je torej: zadovoljen sem s sklepi republiške izobraževalne skupnosti, ker pomenijo uresničenje sanacijskega načrta, ki sta ga sprejela skupščina SR Slovenije in izvršni svet na podlagi analiz in predlogov sindikata.

Dan prosvetnih delavcev obalnega pasu

Že več let so prosvetni delavci obalnega pasu izražali željo, da bi se vsako leto zbrali ter se tedaj tudi pogovorili o težavah, s katerimi se srečujejo, kot tudi o uspehih, ki jih dosegajo. Ta želja prosvetnih delavcev pa je prišla prav posebno do izražaja ob letošnjih občnih zborih sindikalnih organizacij po šolah, zavodih in ustanovah, posebno zaradi tega, ker se vsa vzgojno-izobraževalna dejavnost financira preko enotnega organa, to je enotne temeljne izobraževalne skupnosti. Tako sta letos prvič organizirala temeljna izobraževalna skupnost — obalnih občin in pododbor za prosveto in kulturo pri obalnem sindikalnem svetu Koper »dan prosvetnih delavcev«. Prosvetni delavci obalnega območja so letos prvič (4. oktobra) praznovali svoj praznik. Dopoldan sta pododbor za prosveto in kulturo sindikata družbenih dejavnosti obalnih občin ter TIS organizirala v koprski kinodvorani zborovanje, ki se ga je udeležilo nad 500 učiteljev in profesorjev osnovnih in srednjih šol. Na zborovanju je govoril podpredsednik republiškega IS dr. Franče Hočvar o prizadevanjih skupščine SRS in republiškega IS za ureditev razmer v šolstvu in izobraževanju.

Predsednik izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti Ludvik Zajc pa je govoril o tem, kaj je bilo zadnja

leta napravljenega za ureditev razmer v šolstvu. V diskusiji je sodelovalo 8 prosvetnih delavcev obalnega območja, ki so prisotne seznanili s stanjem in razmerami v šolstvu obalnega območja.

Po zborovanju v kinodvorani so v atriju študijske knjižnice v Kopru odprli razstavo »100 let šolstva na Koprskem«, zvečer pa so se prosvetni delavci srečali na družbenem večeru v hotelu Belvedere nad Izolo. Ob letošnjem praznovanju oz. zborovanju prosvetnih delavcev obalnega pasu lahko ugotovimo, da je organizacija tega dne še kako upravičena, saj je tako omogočeno prosvetnim delavcem, da se med seboj dogovarjajo glede bodočih nalog, kot tudi dopuščajo možnost medsebojnega spoznavanja. Prireditelja tega dne bosta izdala v posebni pismeni publikaciji gradivo z jutranjega dela zborovanja prosvetnih delavcev. (KC)

Ali že imate Predmetnik in učni načrt?

● Pri poučevanju v osnovni šoli ne morete biti brez Predmetnika in učnega načrta za osnovno šolo! Ali veste, da ga lahko dobite — dokler še ni razprodan — na upravi Prosvetnega delavca, Ljubljana, Nazorjeva 12! Brošuro lahko naročite tudi po pošti, za naročnike Prosvetnega delavca stane 8 din, za nenaročnike pa 10 din.

Dornava — memento za v bodoče

Zakrnaveli so gozdovi, obrodila so polja in sadovnjaki, pouk na šolah je v polnem razmahu.

V tej bogati jeseni, eni najčudovitejših, kar nam jih je narava poklonila v zadnjih letih, pa je naša srca presunila žalostna novica o grozljivi prometni nesreči na nezavarovanem prehodu pri Dornavi; avtobus s 46 učenci in učenkami obeh četrtih razredov osnovne šole v Tomažu pri Ormožu je treščil v prihajajoči tovorni vlak.

V spremstvu svojih učiteljev Ivanke Serec in Marte Rajh so se zgodaj dopoldne odpeljali proti Ptuj, kjer so si namenili ogledati Pokrajinski muzej.

Nedoumljiva usoda je hotela, da se je prav ta poučni šolski izlet, poln razigranega živčanja, tako pomemben za razširjanje duševnega obzora za tisti otrok na podeželju, nadese tragično končal. Pod razbitimi vozili je ugasnilo obetajoče življenje šestih otrok, starih od 10 do 12 let.

Polni mladosti in neizpolnjenih hrepenenj so zaradi težkih telesnih poškodb podlegli prav v tistem razdobju svojega brstečega življenja, ko se otrok spiro hitro naraščajočih telesnih in duševnih sil začneja intenzivneje zavedati svojega življenja in pestrosti sveta, ki ga obdaja.

Šest otrok ne bo nikoli več pisalo domačih nalog, šest šibkih rok se ne bo nikoli več dvignilo z namenom, da bi zvedava glavica potešila zbujeno vedoželjnost, šest sedečev bo ostalo nenačakovano praznih. Domača dvorišča bodo pusta, kajti pot teh otrok je končana za vedno. Ne moremo in nečemo verjeti, da je to res. Neizmerno težko nam je ob svežih grobovih, pokritih s poznojesenskim cvetjem, kjer je zakopanih toliko zlomljenih življenj in toliko naših upov.

Zavedamo se, da smo majhen narod, zaradi česar nas vsaka nepotrebna smrt, zlasti otrok, še toliko huje prizadene. Izgubili smo dragocena življenja mladih ljudi, ki jih naša majhna domovina tako zelo potrebuje in željno čaka, da bi jo napravili še lepšo in bogatejšo.

Ni naša naloga ugotavljati, kdo je pravi krivec te tragedije, ki je prizadejala staršem mrtvih otrok in vsej naši družbeni skupnosti tako pekočo bolečino, ne glede na nemajhne stroške zdravljenja, ob čemer še vedno obstaja bojazen, da bo marsikateri, po naključju preživel otrok, nosil hude posledice vse svoje življenje. Čutimo pa se dolžne izreči iskreno sožalje prizadevanjem staršem in osnovni šoli v Tomažu pri Ormožu; prav tako izrekamo zahvalo vsemu zdravstvenemu osebju ptujske bolnišnice, ki je nudilo ponesrečenemu takojšnjo najosodobnejšo zdravstveno pomoč in še bdi nad počutjem poškodovanih otrok.

To, kar se je zgodilo pri Dornavi, je preveč hudo, da bi se smelo še kdaj ponoviti. Poslušajmo svarični glas Dornave, ki glasno trka na vest vse naše družbe ter jo opominja, da je dolžna ukreniti vse potrebno za resnično zavarovanje življenj svojih občanov, zlasti pa še otrok, ki so cvet ljubljene, naše upanje in naša edina bodočnost! VIATOR

I. SREČANJE MLADIH NOVINARJEV IN LITERATOV SLOVENIJE V DRAVOGRADU

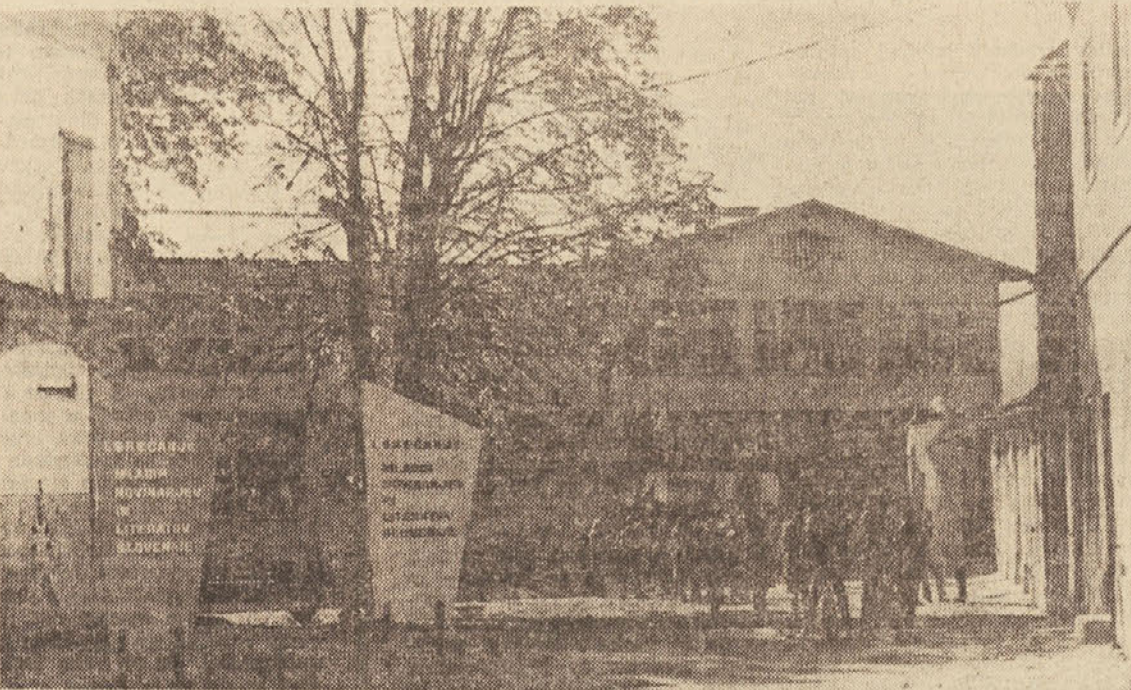
Lepo je v naši domovini biti mlad...

Obdan od venca gora, Otiškega vrha, grebenov Ojstrice, pobočij Košenjaka in Grajskega hriba ter Černiške gore, leži komaj poltretji kilometer od jugoslovansko-avstrijske meje ob modri Dravi eden izmed prelestnih biserov slovenske Koroške, slikoviti Dravograd. Zato nas niti najmanj ne preseneča, da je prav ta obmejni kraj, kjer narava tako radodarno razsipala svoje krasote, postal v dnevih 11. in 12. t. m. v okviru jugoslovanskih pionirskih iger in ob koncu tedna otroka nadvse ljubeznivi gostitelj udeležencev I. srečanja mladih novinarjev in literatov Slovenije pod pokroviteljstvom skupščine občine Dravograd.

Prireditve, kateri je bilo ves čas naklonjeno toplo jesensko sonce, se je udeležilo 80 pionirjev in pionirk iz vseh krajev Slovenije, med njimi tudi 50 tistih, ki so na natečaj Pionirskega lista »Ljubimo svojo domovino in njene bratske narode« poslali najboljše pismene sestavke; s svojo navzočnostjo so jo počastili tudi nekateri vidni predstavniki našega političnega in kulturnega življenja: članica IS skupščine SRS Zora Tomič, poslanec kulturno-prosvetnega zbora skupščine SRS Boris Feldin, predsednik skupščine občine Dravograd Drago Jurhar, sekretarka Zveze prijateljev mladine SRS Ančka Cerin, slovenski književniki, člani uredništva mladinskih listov in revij, pedagogi, mentorji, mladinsko uredništvo RTV Ljubljana ter predstavniki tiska.

Otvoritveni govor je imel ravnatelj dravogradske osnovne šole Neznanih herojev tov. Vlado Merzelj, ki je prisotnim izrekel prisrčno dobrodošlico, poudaril pomen navezanosti mladine na lepo slovensko besedo ter zaželel prireditvi, za katero je bilo vloženo nemalo truda in sredstev, kar najboljši uspeh. Po krajšem slavnostnem programu, ki so ga pripravili pionirji, so si udeleženci ogledali skrbno pripravljeno razstavo nad 200 slovenskih pionirskih glasil. Naslovi teh, npr. Kidričev rod, Po Kajuhovih poteh, Naša beseda, Plamen, Na meji domovine, Kontrasti, Brstje itd., kakor tudi njihova vsebina, so trdno poročila, da je naš mladi rod neomajno odločen nadaljevati izročila najboljših sinov našega naroda in da se pri svojem

delu jasno zaveda številnih protislovij, katere bo treba kot ostanke preteklosti premagati, da bo postalo življenje lepše, sproščenejše in bogatejše.

Dravogradska osnovna šola ob srečanju mladih literatov in novinarjev 11. in 12. oktobra letos (Foto: Polde Vidmar)

Popoldan je bil posvečen delovnim sestankom, na katerih so mladi literati in novinarji v sproščeni razgovoru s slovenskimi književniki ter predstavniki mladinskega tiska razpravljali o lite-

rarnem ustvarjanju, novinarskem delu in problematiki uredniške dejavnosti. Pri tem so mladi ustvarjalci pokazali presenetljivo mero kritičnosti ter zanimanje za aktualne probleme sodobnega sveta, da je bilo včasih že kar težko zadostiti njihovi vedoželjnosti.

Zvečer istega dne je bila v nabito polni dvorani kulturno-prosvetnega doma pod geslom »Naša beseda — naša pesem« kulturno-zabavna prireditev ter podelitev nagrad. 50 pionirjev in pionirk, nagrajencev literarnega natečaja

niško sliko slikarja Nikolaja Omerze.

Slovesen zaključek prireditve je bil naslednji dan, ko so se pionirji in pionirke za Starim gradom nad Dravogradom zbrali na skupnem pikniku, ki je trajal do poznega popoldneva, nakar so se poslovili od svojih prijaznih gostiteljev ter se začeli vračati na svoje domove.

Mnenje vseh udeležencev je, da je prireditev odlično uspela; za to gre zahvala predvsem pokrovitelju — skupščini občine Dravograd ter njenim družbeno-

Kakšen naj bo Prosvetni delavec

Objavljamo pisma, ki jih prejema uredništvo na poziv z gornjim naslovom (objavljenem v 15. številki lista)

Spoštovani tovariš urednik!

Na poziv uredniškega odbora KAKŠEN NAJ BO »PROSVETNI DELAVEC«, bi vam rad napisal nekaj misli: Ko sem prebiral Učiteljske tovariše, Slovenskega učitelja od 1871—1875 ter Popotnike od I. letnika naprej, sem videl po razporedbi člankov in dopisov ter po njih vsebini, kako so ta glasila registrirala prav vse, kar zanima prosvetnega delavca, tako kot člana učiteljskega društva — danes sindikata — kakor kot izobraževalca in vzgojitelja mladine in odraslih. Stalno so objavljala poročila o predavanjih, diskusijah, zborovanjih, sestankih, konferencah ter o vseh važnih sklepih, ki so bili sprejeti. Učiteljstvo je bilo vselej obveščeno o spremembi staleža učiteljskega osebja, o namestitvah, premestitvah, upokojitvah. O posebno zaslužnih prosvetnih delavcih in o drugih, ki so mnogo prispevali za razvoj šolstva v kraju, občini ali v državi, posebno ob njih smrti so pisali življenjepis in tudi o znanih pedagogih drugih narodov ter o razvoju šolstva pri le-teh. Natančno so registrirali vse knjige, ki bi utegnile koristiti učiteljem za nadaljnjo izobrazbo in to s podrobnejšo oceno, posebno pa še vse, takrat še redke mladinske knjige. List, posebno Učiteljski tovariš, je bil stalna vez med našim učiteljskim in je pisal o vseh pokretnih tudi polemiko.

Tudi sedanji PD se trudi informirati svoje naročnike o vsem, kar zanima ali bi moralo zanimati vsakega šolnika. Žal, ljudje premalo ali skoraj nič ne bero in večkrat najdejo PD tako zganjenega na polici ali pa kar v tajništvih šol, kot ga je pismo naša prinesel. Bilo bi morda potrebno poiskati vzroke takega stanja, ki ni redko. Teh je seveda več: objektivnih in subjektivnih. Toda eden največjih je preoblikovanje stanovske zavesti. Večkrat pa prinaša PD tudi članke, ki pravzaprav spadajo bolj v pedagoško revijo. Članki bi naj ne bili preobširni, v obliki razprave, razen kadar gre za splošna in specialna stanovska vprašanja, ki zadevajo vse prosvetne delavce. Vsekakor pa bi moral v dobi integracije PD informirati o sodobnih izobraževalnih in učnih težnjah, po-

skusih in delu tako od strani šol, šolskih skupnosti, zavodov za šolstvo, pedagoških akademij, institutov, pedagoških društev in ne nazadnje podjetij, ki se bavijo z izdelavo učil, sodobnih izobraževalnih sredstev, tudi zavodov za socialno skrbstvo in mladinskega šolstva ter vzgojnih zavodov, društev, ki imajo opravka z mladino, društev prijateljev mladine i. dr. Večkrat se zgodi, da govorimo drug mimo drugega, imamo pa prav iste težnje, ki bi jih morali spraviti na skupni imenovalec, in odprta pereča vprašanja pouka, vzgoje, vzreje, izobrazbe, oblikovanja prostega časa, ekscesov, sodobnih igranic, igrišč, narkomanije, prestopništva, mentalne higijene, šolske higijene vobče, akceleracije, težko vzgojljivih otrok, plaže, reklam, javnih obveščevalnih sredstev, ilustracij, oz. pornografije, bomba itd. itd. skupno reševati. Tudi mimo teh in sličnih vprašanj PD ne bi smel itd. PD bi moral biti informator, vzpodbudnik, transformator, filtrator in katalizator vseh tistih vprašanj, ki se tičejo našega poklicnega vzgojnega in izobraževalnega dela v najširšem pomenu. Kolikor celotna naša doba tehnike s svojimi komunikacijskimi sredstvi in težnjami po standardu gravitira k alienaciji posameznih in manjših skupin, torej proč od sredstev, v toliko bi morali zaradi našega poklicnega poslanstva težiti k kolektivnosti, katere glasilo naj bi bile naše strokovne in znanstvene pedagoške in psihološke revije, v prvi vrsti pa naše skupno glasilo PROSVETNI DELAVEC, ki bi, kot nekoč, moral postati obvezno sindikalno glasilo vseh prosvetnih delavcev, aktivnih kakor upokojenih.

Spoštovani tovariš urednik, to bi bili torej moji bežni pogledi na poslanstvo »Prosvetnega delavca«. Ako s tem člankom oz. pismom na Vas vsaj nekoliko pripomorem kot star naročnik Učiteljskega tovariša in Prosvetnega delavca, k požitvi stanovske zavesti, ki je bolj kot pri kateremkoli stanu tesno povezana z narodno, državljansko in občečloveško zavestjo, bom vesel.

Vas prisrčno tovariško pozdravljam!

Alfonz Kopriva

VIATOR

Novosti Cankarjeve založbe

KNJIŽNICA ZA MLADE

Franč Pediček: MIDVA

Avtor kaže mladega človeka, njegove krize in težave, ki jih premaguje v dobi dozorevanja in izčiščenja pojmov ljubezni in spolnosti.

Cena knjižici 4,5 din

F. Demšar — J. Valentincič: SKRIVNOST, KI NI SKRIVNOST

To je knjižica, v kateri naj bi ob koncu otroštva, v dobi spolnega zorenja našel doraščajoči otrok prvi in pravi odgovor na mnoga neizrečena vprašanja o svojem telesnem in duševnem razvoju, o ljubezni in spolnosti in drugih »skrivnostih« življenja.

Cena 4,5 din

KNJIŽNICA ZA STARŠE

dr. Bazilija Pregelj: NERVOZNI OTROK

Zdravnica-psihater piše o vedno bolj razširjenem pojavu nerвозe oziroma nerвозe pri otrocih. Pojasnjuje vzroke za nastanek nerвоз, kar staršem omogoča, da vedo, kako lahko nerвозe preprečujejo oziroma odpravljajo.

Cena 6,5 din

Zoran Jelenc: OTROK ŽELI DOBREGA OČETA

Z enakopravnostjo žene se je spremenila družina in odnosi v njej. Posebno se je spremenila nekdanja vloga očeta — patriarha. Te spremembe so povzročile negotovost in nejasnost o tem, kakšna naj bo vloga očeta v sodobni partnerski družini.

Cena: 6,5 din

DRUŽBOSLOVNA IN EKONOMSKA LITERATURA:

Marx — Engels: IZBRANO DELO I

Cena cpl. 45 din

dr. Vladimir Pertot: EKONOMIKA MEDNARODNE MENJAVE V INTERVENCIJONIZMU

Cena: broš. 98 N-din

SLOVARJI:

SLOVENSKO-ITALIJANSKI IN ITALIJANSKO-SLOVENSKI SLOVAR

Slovar je priročnega formata, tiskan na tankem papirju in zelo okusno opremljen.

Cena: cpl. 25 din

LEPOSLOVJE:

Vitomil Zupan: SONČNE LISE

To je zbirka deloma že objavljenih, deloma pa najnovejših novel priznanega slovenskega pisatelja.

Cena: broš. 25 din

Posebna osnovna šola v Litiji

10. septembra letos je začela delovati v Litiji posebna osnovna šola kot samostojna ustanova za usposabljanje otrok z duševnimi in telesnimi motnjami. Sklep o ustanovitvi je sprejela občinska skupščina meseca julija.

Prvi začetki posebnega šolstva segajo že v prva leta po vojni, ko je bil pri osnovni šoli Litija poseben oddelček, vendar je trajalo več kot desetletje, da so ga pred štirimi leti obnovili. Pred štirimi leti je imel oddelček 16 učencev. V šolskem letu 1968-69 pa je bilo v petih razredih, ki sta jih poučevali dve učiteljici, že 31 učencev.

Rezultat povečane skrbi ob-

činske skupščine, temeljne izobraževalne skupnosti, socialne službe in osnovne šole v Litiji so nove kategorizacije in posebna osnovna šola. Tako obiskuje posebno osnovno šolo v tem šolskem letu 47 učencev iz Litije in bližnje okolice. Na novo ustanovljena posebna osnovna šola je dobila še dve učiteljici, temeljna izobraževalna skupnost pa je prevzela financiranje. V glasbeni šoli (v stavbi osnovne šole) so dobili še dve učilnici, eno pa so obdržali v prostorih osnovne šole. Za adaptacijo prostorov v glasbenem centru in nabavo pohištva so jim bili dodeljeni 3 milijoni starih dinarjev (denar je iz pri-spevka za šolstvo).

Začetek je bil težak, saj so pred štirimi leti začeli z delom v stavbi sedanje delavske univerze. V učilnici je bila le tabla in nekaj klopi. Težave so povzročali tudi starši, saj so bili mnogi užaljeni, če je bil otrok določen za to šolo. Učiteljica Regina Kralj, ki je pred štirimi leti prevzela oddelček in zdaj vodi šolo, je z izrednim posluhom za otroke, z veliko ljubeznijo in uspešnim delom premostila mnoge težave in v starših dobila ne samo zaupanje kot učiteljica, temveč je dobila ugled in mesto tudi šola, na katero so začeli starši gledati z zaupanjem in spoštovanjem.

V razgovoru s tovarišico Regino Kraljevo sem izvedel, da bo

kljub samostojnosti šola še vedno tesno sodelovala z osnovno šolo in da bodo učenci sodelovali pri šolskem glasilu in da so bili sprejeti skupaj z učenci osnovne šole v pionirsko organizacijo. Sodelovali pa bodo tudi v nekaterih krožkih osnovne šole.

Povezovanje in sodelovanje daje tako učencem občutek enakovrednosti in jim vliva zaupanje vase.

Z delom so že začeli. Pripravljajo pa slovesno otvoritev šole, ki bo zadnje dni oktobra ali v začetku novembra. Za to priložnost bodo učenci pripravili kulturni program, učiteljice pa prikazale delo v 1. in 6. razredu.

S tem pa problemi še niso rešeni. Trenutno obiskuje šolo 47 učencev, med njimi se nekateri vozijo z avtobusom in vlakom, ostalo pa je vprašanje, kako vključiti učence iz oddaljenih vasi, od koder ni avtobusnih zvez in vlakov. Verjetno bo treba razmišljati o novih oddelkih pri osnovni šoli Smartno in še bolj oddaljeni Gabrovki ali pa odprti internat ter tako omogočiti, da bodo posebno osnovno šolo obiskovali tudi učenci iz oddaljenih krajev.

Za zdaj smo lahko zadovoljni s tem, kar imamo. In priznati je treba, da so občinska skupščina, temeljna izobraževalna skupnost in osnovna šola Litija pokazali veliko razumevanja za posebno šolstvo in pomagali učiteljici Regini Kralji, ki je za organizacijo posebne šole vložila veliko truda in zasluži posebno pohvalo.

Posebna šola ni važna samo za napredek posebnega šolstva, temveč za celotno šolstvo v Litij-ski občini.

Miloš Djukić

V kombiniranem oddelku 5.—6. razreda nove posebne osnove šole v Litiji (Foto: Ilina Lebinger)

NEKDANJA MEŠČANSKA ŠOLA V LJUTOMERU

Preteklo je pol stoletja

Letos praznujejo prebivalci pretežno metropole petdeset let, odkar je v Ljutomeru pridelali deloviti meščanska šola. Ze v začetku šolskega leta 1961/62 je bila ustanovljena meščanska šola, ki se je že v šolskem letu 1963/64 spremenila v enozredno komunalno nižjo realko.

Neprestani narodnostni boji med Slovenci in Nemci v Ljutomeru so zlasti po letu 1848 narekovali težnjo, da bi Ljutomer dobil slovensko meščansko šolo. Zato na to, dokler je obstajala Avstro-Ogrska, skoraj ni bilo mogoče misliti. Kljub temu je takratni načelnik okrajne posojilnice v Ljutomeru Ivan Kukovec, kakor je iz ohranjenih arhivov razvidno, že leta 1902 predlagal, da bi polovico čistejšega dobička okrajne posojilnice namenili za ustanovitev slovenske meščanske šole v Ljutomeru. To se je pozneje tudi uresničilo in pričeli so zbirati denar za ustanovitev slovenske meščanske šole. Temeljni kamen za njeno ustanovitev je položil dr. Ivan Gottweis, ki je v svoji oporoki (16. nov. 1948) zapustil 8000 goldinarjev za ustanovitev meščanske šole. Zanimivo je to, da je dolocil, da se mora vsak pouk vršiti v »slovanščini« in nemškem jeziku, učitelj pa mora biti slovenskega rodu. Vsega tega ni bilo mogoče takoj uresničiti, čeprav je novi šolski zakon v Avstro-Ogrski iz leta 1869 postavil osnovne šole na nekoliko bolj organizirane temelje. Nekaj let pozneje je Ljutomer dobil novo šolsko poslopje, saj je bila 1893, leta zgrajena osnovna šola Franca Jožefa. Nemci v Ljutomeru in okolici so težili, da bi za svoje otroke dohaja nemško šolo, zato so pričeli zbirati sredstva za zgraditev nove šole in že dve leti pozneje, to je 1895., so res zgradili stavbo po posebnem nemško šolo. Zgraditev obeh šol v Ljutomeru je bila velikega pomena, saj je ravno v šoli, ki so jo zgradili Nemci za svoje otroke, do razpada Avstro-Ogrske pričela delovati na novo ustanovljena meščanska šola. Obe stavbi sta bili precej zanemarljivi v času prve svetovne vojne, saj je bilo v njih nekaj časa nastanjenjo vojaštvo.

Sele po razpadu Avstro-Ogrske je med Slovenci v Ljutomeru zopet vznikla misel o ustanovitvi meščanske šole v Ljutomeru. Veliko zanimanje in skrb za ustanovitev take meščanske šole so v Ljutomeru pokazali nekateri domačini, še posebej takratni ljutomerski župan Ludvik Babnik in šolski nadzornik Ivan Konec. Na veliko prizadevanje domačih rodoljubov je tako višji šolski svet v Ljubljani 12. 9. 1919 ustanovil v Ljutomeru trirazredno meščansko šolo za dečke in deklice.

To je bil za Ljutomer velik kulturni dogodek. Pouk v na novo ustanovljeni meščanski šoli se je pričel 6. oktobra 1919, le nekoliko dni prej, kot je v Murski Soboti pričela delovati gimnazija.

Zanimanje za meščansko šolo v Ljutomeru je bilo že takoj ob ustanovitvi dokaj veliko, saj se je prvo leto prijavilo 82 učencev in učenk. Ljutomerska meščanska šola je bila takrat edina tovrstna ustanova na področju Murskega polja.

Prve kulturne brazde na tej ustanovi je oral ravnatelj Jan Baukart, ki je bil ves čas ravnatelj na tej šoli od ustanovitve pa vse do leta 1941.

Ljutomersko meščansko šolo je obiskovalo v prvih desetih letih 1239 učencev, v naslednjih letih vse do leta 1941 pa še 1432, kar je precejšnje število. Te šole damo lahko danes vse priznanje, saj so mnogi njeni absolventi dosegli velik življenjski cilj.

V 22-letnem obstoju te šole je zapustila profesorsko zbornico 46 predavateljev, ki so prišli iz vseh krajev takratne Jugoslavije. Nekateri od teh so se vživel v metropoli Priekije, drugi pa so odšli in iskali kruha drugod.

Na meščanski šoli v Ljutomeru so bili dijaki vključeni v različna društva. Zelo delovna je bila »Jadranska straža«, delovala pa sta tudi podmladek društva Rdečega križa in aeroklub, za katerega so se dijaki še prav posebno zanimali. Aeroklub je imel svoje prostore v prizidku bivšega Kukovečevega mlina v Ljutomeru. Precej dijakov je bilo vključenih v društvo »Sokol«, le nekaj pa jih je delovalo v »fantovskih odsekih«.

Meščanska šola je bila v Ljutomeru trdna opora mnogim dijakom pri oblikovanju narodne zavesti, saj je prav dijaki te šole Jakob Babic iz Ljutomera prvi pričel zbirati okrog sebe ljudi že prve dni okupacije in pripravljati upor. Postal je prvi sekretar OF za mesto Ljutomer in bil že 16. oktobra 1941 ubit kot prva žrtev fašizma v Pomurju. Tudi drugi dijaki so se vključili v ljudsko revolucijo, saj je danes usotvojen, da je 31 dijakov te bivše meščanske šole padlo, bilo ubitih, ali so postali žrtve okupatorja.

Meščanska šola v Ljutomeru je delovala vse do vdora okupatorja 1941. leta. Danes lahko mirno rečemo, da je bila branik slovenstva na tem skrajnem severovzhodnem področju naše domovine. Okupator se je tega dobro zavedal, zato so bili tudi učitelji te šole med prvimi aretiranci.

Med okupacijo so Nemci v stavbi nekdanje meščanske šole jeseni 1941 ustanovili »Hauptschule«, za katero pa je bilo med prišlo mladino bolj malo zanimanja.

Po osvoboditvi je bila v Ljutomeru ustanovljena za nekaj časa nizja gimnazija, nato je bilo v tej stavbi osnovna šola »Franceta Prešerna«, dokler ni pričela v šolskem letu 1963/64 delovati današnja gimnazija »Fran Miklošič«. Ki si po zgledu bivše meščanske šole utira pot med priškim ljudstvom. Drago Novak

NOVA RDEČA KAPICA

Premiera v ljubljanskem Mladinskem gledališču

Aleksander Popović: eno najbolj znanih imen v današnji jugoslovanski dramatik. S svojo bogato ustvarjalnostjo posega tudi v pravljčni svet, v najlepše in najbolj znane Grimmove pravljice — Pepelko, Rdečo kapico in Sneguljico. Pod njegovim dramaturškim peresom se porajajo iz starih pravljic nove, posodobljene, iz znanih junakov lepega pravljčnega sveta, kjer zmaga dobro nad zlim, pa značajske preoblikovani liki vsakdanjosti, junaki za današnje rabo.

Taka je tudi nova Rdeča kapica, delo, ki ga je ljubljansko Mladinsko gledališče izbralo za svojo prvo premiero v letošnji sezoni. Odveč je strah, da bi se mladi gledalci ob pravljici z znanim imenom dolgočasili. Nasprotno: poznavanje starega jim je tokrat vodilo po novem, nič kaj poetičnem svetu.

Zaman bi namreč iskali v Popovičevi zgodbi kakršnekoli značke pravljčnosti, v njenih pred-

stavnih in poosebljenih pravilicah, dobroti in resnicoljubnosti. Take lastnosti ima tokrat samo še Rdeča kapica, ki pa v novi preobliki nima več tiste osrednje vloge, kakršno sta ji namenila brata Grimm. Osrednji vlogi prevzmeta nasilni, brezobzirni volk (na odru prav zabaven in duhoviti) in prijateljica Rdeče kapice — strašen otrok tehnokratskega srednjega sloja, ki jo »odlikujeta« neznanje in samoposnost, obilje materialnih dobrin pa jo spreminja v brezzušno in vase zaverovano bitje, v katerem zaman iščemo otroškosti in miline. Nekaj teh lastnosti zadobi šele proti koncu igre, ko se ji posreči premagati volka. Zmagovalec torej ni nekdanji lovec, ki je v tej igri vse prej kot junak: spremeni se v pravcato kreaturo ali — kot ga je želel predstaviti avtor — v podobo skrahiranega aktivizma.

Režija Dušana Jovanovića, moderna Sedejeva scena in astro navski kostumi Darje Vidičeve učinkujejo skoraj posmehljivo —

v skladu z besedilom pravljice: razblinjajo sanje malih ljudi o pravičnem svetu in jih prestavijo v svet vsakdanjosti. Moderna glasba Janja Goloba, ki jo izvaja vokalnno instrumentalni ansambel »Delial«, je le še en dodatek k vsemu modernemu, hkrati pa prijetna osvežitev.

Od igralcev naj omenimo ime: nitno kreacijo Alje Tkaceve, ki je oblikovala vlogo Ivanke dinamično, razposajeno temperamentno. Njeno nasprotje — čustveno in nepreračunljivo prikupno Rdečo kapico je lepo upodobila Milana Grmeva. Brane Ivane je grozljivo in činično predstavil »modernega« volka. Omahljivega, nemirnega lovca je odlično odigral Boris Juh, življenjsko mamo Majolke Sukljeta, babico pa Mina Terčeva.

Nova Rdeča kapica pomeni torej nov uspeh Mladinskega gledališča, hkrati pa nov obet, da se bo ta mali umetniški ansambel tudi v novi gledališki sezoni lepo uveljavil. M. K.

»Rdeča kapica« v uprizoritvi ljubljanskega Mladinskega gledališča

NOV LETNIK — NOVA PODOBA. BARVNI OVITEK IN 12 BARVNIH PRILOG, KVALITETEN PAPIR IN PRAKTIČEN FORMAT. IZ VSEBINE 1. ŠTEVILKE 32. LETNIKA:

PROTEUS

PROTEUS — nepogrešljiv spremljevalec šolske mladine od 12. leta, koristen pripomoček učnemu osebju in zvesti spremljevalec ljubiteljev narave.

Iz vsebine 1. številke 32. letnika:

- poljudni članki iz
- ASTRONOMIJE
- ASTRONAVTIKE
- FIZIKE
- MATEMATIKE
- PALEONTOLOGIJE
- BOTANIKE
- ZOOLOGIJE
- ANTROPOLOGIJE
- MEDICINE
- VARSTVA NARAVE itd.

Avtorji sestavkov so naši priznani strokovnjaki naravoslovnih ved.

Cena posamezne številke 3,00 din.

Naročila za revijo sprejemajo vse knjigarne in prodajni oddelki založbe Mladinska knjiga, Ljubljana, Titova 3. Dijaki lahko revijo PROTEUS naročijo pri svojih poveljenikih na šolah, kjer kupijo revijo Proteus za 2,50 din (celoletna naročnina 25,00 din).

O litijski delavski univerzi

Ob 10-letnici delavskih univerz je prav, da spregovorimo o dejavnosti delavske univerze v Litiji. Njene naloge in njeni uspehi nas obvezujejo, da se ob tej obletnici spomnimo težav in včasih tudi nezadovoljstva odnosa do izobraževanja delavskih univerz. V teh desetih letih so naše delavske univerze uspešile veliko število mladih kot tudi starejših. Med njimi ima pomembno mesto tudi delavska univerza v Litiji.

Ustanovljena je bila leta 1960 in je v tem času opravila nešteto nalog na področju strokovnega, splošnega in družbenega izobraževanja ter dosegla zavidljive uspehe. Poglejmo nekatere podatke: srednjo šolo so končali 104 slušatelji, osnovno šolo 130, jezikovne tečaje 520, strokovne tečaje in seminarje 1150 slušateljev. Na različnih predavanjih pa je bilo kar 22.100 poslušalcev. Seveda pa to niso še vse dejavnosti delavske univerze — organizirala je koncerte, filmske in gledališke predstave, v njenem okviru delujejo knjižnica, kino in glasbeni center.

V šolskem letu 1966/67 je delavska univerza organizirala tudi izobraževanje na višjih šolah. Višja šola za organizacijo dela Kranj je prva odprla svoj oddelk in med 20 slušatelji, ki so takrat začeli, so mnogi že pred diplomom. Izredno uspešno je izobraževanje učiteljev. Oddelki Pedagoške gimnazije za razredni pouk je v Litiji že dve leti. Slušateljev je 25 in večina uspešno opravljajo izpite. Ta oblika izobraževanja je omogočila izredni študij mnogim učiteljem podružničnih šol in verjetno bo odprl še en oddelk, ko bodo sedanji slušatelji končali akademijo. Mislim, da je z uspehi tega oddelka zadovoljna tudi akademija v Ljubljani.

Posebna novost je oddelk Ekonomske fakultete iz Ljubljane. Potrebe v gospodarstvu so vodile vodstvo delavske univerze in Ekonomske fakultete, da je v šolskem letu 1963/69 organizirala Center poslovnega oddelka. Sama organizacija je podobna kot v oddelku Pedagoške akademije. Poslušajo predmet, opravijo izpit in nato naslednji

predmet. Tako lahko redno dela večina študentov. Vendar je šla Litija tu še dlje. V tem šolskem letu je poleg skupine v Litiji organizirala študijske skupine v Kranju, Postojni, Novem mestu in Kopru. Litijski Center ima 26 slušateljev. In če pomislimo, koliko slušateljev bo v skupinah, ki bodo organizirane za Gorenjsko, Notranjsko, Belo krajino in obalno področje? Zanjeli so velik del Slovenije in možnost izobraževanja v gospodarstvu je zares velika.

Center v Litiji pa ne bo samo organiziral študij v teh skupinah, temveč bo te skupine oskrboval tudi s predpisano literaturo, ki jo je težko dobiti in je draga. Tako v Litiji nastaja svojevrsna študijska knjižnica, ki potuje po Sloveniji. Ko že govorimo o različnih oblikah izobraževanja delavske univerze v Litiji, velja povedati tudi to: v septembru se je začel 50-urni seminar za učitelje, ki se pripravljajo za strokovni izpit. Poslušali bodo predavanja iz slovenskega jezika, didaktike, specialnih metodik, družbene ureditve in šolskega koledarja.

Ta kratek pregled pove sicer dovolj o dejavnosti delavske univerze v Litiji, vendar velja še omeniti, da je v Litiji srednja ekonomska šola, da je lani končalo 12 slušateljev tretji letnik poklicne kovinarske šole (matična šola Zagorje), da so imeli v preteklem letu oddelk poklicne šole za kmetovalce, ki je v drugem letniku imel 15 slušateljev in so uspešno zaključili šolanje ter da uspešno nadaljujejo s poklicno šolo za krzno in usneno konfekcijo. Pouk je v Smartnem za potrebe obrata industrije usnja. Program je izdelal Zavod za šolstvo in je to edina šola te vrste v Sloveniji.

Tako je delavska univerza v Litiji postala v zadnjih letih pomembna institucija izobraževanja, ki je široko odprla možnost vsem, ki želijo svoje znanje razširiti in poglobiti.

Ob koncu še tole: za uspeh dela delavske univerze v Litiji, za uspeh širokega in kvalitetnega izobraževanja ima veliko zaslug direktor delavske univerze profesor Jože Žunič, ki se je pokazal kot odlični organizator. Miloš Djukić

Svet

vzgojnega zavoda v Predvoru pri Kranju

- razpisuje
- prosto delovno mesto:
- 2 VZGOJITELJA — DEFEKTOLOGA
- PRU — za nedoločen čas
- PSIHOLOGA
- (za polovični delovni čas) — za nedoločen čas,
- Na voljo sta samski sobi.

Ponudbe z življenjepisom ter dokazila o zahtevani izobrazbi sprejema Svet zavoda 15 dni po objavi.

Delovna skupnost

osnovne šole Toneta Okrogarja v Zagorju ob Savi

- razpisuje
- prosto delovno mesto
- UČITELJA
- za RAZREDNI POUK
- U ali PRU
- (za nedoločen čas).

Stanovanja ni.

Delovna skupnost

osnovne šole Stoperce

- razpisuje
- prosto delovno mesto
- UČITELJA
- za RAZREDNI POUK
- U ali PRU
- (za nedoločen čas).

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Kolegom v slovo

Božidar Tomažič — umrl je letošnjega 18. julija (star 71 let) — je bil eden tistih učiteljev, ki so storili vse, kar je zahteval njihov poklic. Tak je bil tudi ves učiteljski rod Tomažičev, doma s Tinja na Pohorju. Božidar Tomažič se je po končanem učiteljskem udeležil prve svetovne vojne, sodeloval v bojih za našo Koroško, nato pa se je posvetil pedagoškemu poklicu. Služboval je na Črešnjecih, v Zetalah, kjer je postal častni občan, v Radljah pa je bil šolski upravitelj. Ko se je vrnil iz pregnanstva v Srbijo, je po osvoboditvi obnovil osnovno šolo v Pesnici, ustanovil pevski zbor in dramski krožek. Po upokojitvi se je naselil v Koskih v Mariboru in do zadnjega sodeloval pri kulturnoprosvetnem delu.

Hedvika Hudales (rojena 1901. v Brucku ob Muri) je umrla kmalu po smrti svojega soproga, mladinskega pisatelja Oskara Hudalesa. S svojim razumevanjem in izobraženostjo je mnogo pripomogla k njegovemu ustvarjalnemu delu. Poučevala sta na Kapli na Kozjaku in v Rečici ob Savinji. Povsod so ju skrbno nadzorovali pristaši reakcionarnih režimov. Med vojno so ju pregnali v Srbijo, po osvoboditvi je H. Hudalesova poučevala v Mariboru, nato pa je bila upravnica dečjega doma v Mladinski ulici. Oskar Hudales je v svojih delih oblikoval mnogo lepih in plemenitih likov, posvečenih ženi in materi svojih otrok.

Drago Cibic, učitelj in znani prosvetni delavec v Mariboru, je umrl 6. oktobra 1969. Od svoje upokojitve dalje je bil tajnik mariborskega društva upokojencev in vodja njegovega pevskega zbora. Vedno živahnega in šaljivega, hkrati pa delovnega in značajnega, takega je poznal ves Maribor. V to mesto je prišel leta 1922 kot pregnanec s Primorske, kjer se je rodil 29. oktobra 1890 na Proseku pri Trstu. Po končani ljudski šoli in gimnaziji v Trstu se je vpisal na učiteljsko v Gorici in Kopru. Ze kot mlad učitelj je postal pevovodja leta 1887 ustanovljenega pevskega zbora Hajdrih na Proseku. Med dvema vojnama je sodeloval pri Glasbeni matici, ustanavljal in vodil je mnoge pevske zore za mladino in odrasle. Po osvoboditvi se je vrnil v Maribor, kjer je vodil mladinski pevski zbor šole Bojana Ilčiča, zbor kmetijske šole v Svecini, na Polskavi in zbor IKS. Tudi po upokojitvi je nadaljeval z glasbenim delom. Za svoje poklicno, prosvetno in kulturno delo je prejel več priznanj in odlikovanj. A. K.

OPOZORILO

V učiteljskih kolektivih je bilo pred kratkim veliko popravševanje po 13 številki Prosvetnega delavca, ki je izšla 3. julija 1969 s priložo republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Objave št. 2—3: v tej priloži so namreč objavljene nekateri zakoni in pravilniki, ki jih morajo poznati vsi prosvetni delavci, tako npr. zakon o osnovni šoli, pravilnik o načinu izvrševanja pravic in dolžnosti učencev, pravilnik o šolskem koledarju, pravilnik o ocenjevanju učencev v osnovnih in srednjih šolah, pravilnik o dokumentaciji v osnovnih in srednjih šolah, pravilnik o organizaciji dopolnilnega pouka, zakon o visokem šolstvu, zakon o pedagoški službi in drugi zakoni ter odločbe. Zato vsem naročnikom, ki jih je prešla uprava lista, nismo mogli ugoditi, ker je bila naklada lista omejena. Vse te zakone in pravilnike pa so dobili naročniki Prosvetnega delavca, ki redno poravnava naročnino za list — to je 12 din letno. Če bi gradivo omenjene številke Objav izdal v posebni brošuri, bi seveda ne stala nič manj, vendar prejemalec naročnik za to ceno list vse leto in zraven še ostale številke priloge Objav.

Da ne boste v prihodnje ostali brez potrebnega gradiva in da boste sproti informirani o novih zakonih in odločbah, se takoj naročite na Prosvetnega delavca!

»Zakon o osnovni šoli« — združeno besedilo zakona o osnovni šoli, prečiščeno besedilo, in zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli, ki ga je objavil republiški sekretariat za prosveto in kulturo dne 3. julija 1969 v Objavi št. 2—3 (glej Prosvetni delavec 1969 — 13) bo uradni dokument, ko bo izšel tudi v Uradnem listu.

Uredništvo
Prosvetnega delavca

Substitution, substitution, you are teaching revolution

S tem šaljivim verzom so se češki profesorji na nekem seminarju poslovali od svojega učitelja prof. Johna Dennisa, ki je več let zapored predaval in učil tudi na naših seminarjih. Občudovali smo njegov način tekstovne interpretacije, če že ne tudi njegovega lingvističnega znanja, za kar imamo pač premalo podlage.

Preobrazba pouka angleškega jezika na osnovni šoli se je dogajala razmeroma počasi in postopoma ob pomoči seminarjev, delavcev prosvetno pedagoške službe in ob napisanih podrobnih navodilih za učitelje. Zato je večina učiteljev na osnovni šoli najbrž ni občutila kot revolucijo, kar pravzaprav dejansko je. Kaj jo je izzvalo?

Sodobna družba zahteva drugačno kvaliteto znanja, kot je bila potrebna družbi v preteklosti. Pred zadnjo vojno so se samo dijaki določenih srednjih šol učili tujih jezikov in to predvsem zato, da bi v zadnjih letih študija na gimnaziji in na visoki šoli mogli razumeti tujo literaturo. Danes, ko povsod po svetu splošno izobraževanje zajema vsa mlada populacija tja do 15. oz. 16. ali 17. leta in je v to izobraževanje vključen tudi pouk tujega jezika, je obvladovanje tujega jezika odstopilo prvo mesto obvladani zvega jezika. Metode pouka, ki se po svetu in pri nas uveljavljajo, so lahko boljše ali slabše, nesporno pa je dejstvo, da se staro, ad hoc modificirano in zelo pomanjkljivo opredeljeno gramatično-prevajalno metodo ne bomo približali novemu cilju.

Metoda, na osnovi katere so bolj ali manj uspešno napisani novi učbeniki za osnovno šolo in ki jo organsko nadaljuje novo uveden učbenik za srednje šole, ima svojo podlago v dognanjih lingvistike, psihologije in teorije učenja. Področja teh ved so seveda v nenehnem razvoju in nova dognanja se sproti odražajo v novih učbenikih, ki v svetu izhajajo, in v metodah pouka, ki se bodo še izpreminjale in dopolnjevale in morda nekoč zopet doživele podobno revolucijo, kot se je izvršila v zadnjih letih. Kaj je v novem načinu pouka na osnovni in delno srednji stopnji revolucionarnega?

Poudarek je na avdiolingvalnih spretnostih, tj. na spretnosti razumevanja govora, kot ga govorijo pripadniki naroda, in na spretnosti ustnega izražanja v tujem jeziku. Novo je vezbanje izgovora, intonacije, gramatičnih vzorcev in celo leksike s pomočjo vzorčnih vaj. Slovnčni model sodobnih učbenikov še vedno prvenstveno črpa iz strukturalne lingvistike, čeprav se v najnovejših materialih že kaže tudi vpliv novega generativno-transformacijskega slovnčnega modela.

Začetniki novih metod v začetku štiridesetih let, kot npr. Bloomfield in Fries, so smatrali jezik za kompleksen skupek senzornih in motoričnih navad. Iz tega so potegnili zaključek, da se jezika lahko naučimo samo z nenehno vajo (overlearning). Prvi utemeljitelji novih metod so vseh preveč poudarjali grobo mehanistični aspekt jezika in zanemarjali pomenski aspekt. Tako so nastali materiali, kjer je bila manipulacija jezikovnih oblik —

dril — alfa in omega jezikovnega pouka. Novejši učbeniki in učni pripomočki pa dajejo semantičnemu aspektu veliko večji poudarek. Po drugi strani pa so novejša dognanja dokazala, da otrok, ki se uči materinščine, ne producira samo stavkov, ki jih je že slišal, temveč je sposoben internalizirati gramatični sistem in ustvarjati povsem nove, gramatično pravilne stavke. Iz tega sledi, da mora tudi učenec tujega jezika poleg inventarja struktur, ki jih absorbira, in sposobnosti pravilnih substitucij v teh strukturah, tudi zavestno spoznavati sistem jezika in njegove zakonitosti. Take so sodobne ugotovitve, vendar je do učbenikov in učnih pripomočkov, ki bi najustrezneje in najbolj smotno uporabili vse te ugotovitve, še dolga pot. Dejstvo je namreč, da ne samo pri nas, temveč tudi drugod v svetu pogrešamo dobre pedagoške gramatike, ki se verjetno ne bo izključno držala nobenega doslej znanih gramatičnih modelov, niti tradicionalnega niti strukturalističnega niti generativno-transformacijskega. Temveč bo jemala za posredovanje določenega jezikovnega problema tisti model, ki bo za posredovanje tega problema najustrenejši.

V naših učbenikih je substitucijski in korelacijski dril skoraj vedno vezan na situacijo in vse učenje naj bi potekalo v smiselni situaciji. V priročnikih za učitelja so nasveti za ustvarjanje situacij, namigi, kdaj in kako se uporablja slikovni material, kretnje in dramatizacija. Realizacija situacijskega konteksta je seveda v veliki meri odvisna od iznajdljivosti in spretnosti učitelja, zlasti pa od njegovega prepričanja, da je tak način pouka resnično dober in učinkovit. Jezikovne zakonitosti si učenec oz. dijak zavestno osvaja z opazovanjem in primerjanjem gramatičnih in stavčnih vzorcev. Seznanjamo pa ga tudi z najbolj nujno potrebno slovnično terminologijo.

Učenci, ki so v letošnjem letu prišli na srednje šole, se po novih učbenikih še niso učili, pač pa so mnogi učitelji tudi pri teh učencih že uporabljali nove metode prijem. To poudarjam zato, ker nekateri učitelji srednjih šol teh prijemov doslej niso poznali in zato ne poznajo niti količine niti kvalitete znanja, ki ga učenci prinesejo iz osnovne v srednjo šolo. Dopuščajoč vse velike razlike v znanju, ki jih je pripisati predvsem kvaliteti osnovnošolskih učiteljev, individualnim sposobnostim učencev ter razvitosti šole in okolja, pa je treba vedeti, da učenec ne more pokazati svojega dejanskega znanja, če novi učitelj pričakuje od njega drugačno kvaliteto znanja, kot si jo je učenec pridobil. Če naš učenec na primer spontano in jezikovno pravilno reagira v situaciji, ni s tem še rečeno, da zna v trenutku to, kar je povedal, tudi prevesti v slovenščino oziroma najti slovenske ekvivalente posameznim besedam v stavku. To pa seveda ne pomeni, da otrok ne ve, kaj govori, kar je tako pogost pavšalen očitke na račun novih metod. Samo zamisljajte si razred, ki bi po tri tedenske ure mirno sedel v razre-

du in odgovarjal na vprašanja v tujem jeziku, ki ga ne razume. Drugi pogost očitke pouku v osnovni šoli pa je ta, da osnovnošolski program ne daje otroku sistema. Resnica je prav nasprotna — pouk je tako sistematičen in postopen, kot še nikoli ni bil. Učencem sistem tudi izrecno odkrivamo, postopno, kot so ga sposobni dojeti. Naša prva skrb pa je, da bodo pravilne oblike uporabljali, in nas manj zanima, če znajo izven stavčnega konteksta izrecirati inventar oblik, kot je bila to včasih navada. Tudi pomena besed se učenec uči samo iz konteksta in ne iz slovarja, zato mu nikakor ne moremo zamisliti, če npr. ne pozna pomena idiomatskega vprašanja »Do you follow me?«, čeprav je besedo follow nešteto krat srečal napisano v svojem učbeniku. (Answer the following questions.) Ni mi treba poudarjati, kako različen je pomen iste besede v obeh kontekstih. Gornjega vprašanja pa celo učitelji srednjih šol skoraj nikoli ne uporabljajo.

Profesorji srednjih šol, ki se bodo vživeli v napotke učiteljevega priročnika k novemu učbeniku, bodo prepad med osnovno in srednjo šolo mnogo lažje premostili in ne bodo izgubljali dragocenega časa s tem, da bi poskušali dijakke prevzgojiti v smislu podedovanega načina poučevanja. Prepričana sem, da je večina profesorjev vesela, da je dobila v roke metodiko pouka za določeno stopnjo in da si želijo ustreznih napotkov tudi za naslednje

stopnje. Nove sugestije ne pomenijo, da je bilo vse, kar smo doslej delali, slabo, temveč jih je treba smatrati za obogatitev inventarja prijemov, s katerimi tuji jezik učimo.

Kakšen bo rezultat novih načinov, seveda ne moremo reči. Vsekakor pa bi v obrambo pred očitki, ki jih že slišim, danes, v letu 1969, rada napisala, da gorostasne jezikovne napake, ki jih prof. Jurak citira v analizi domače naloge na univ. vrzitetni stopnji (objavljeno v Vestniku za tuje jezike), niso rezultat modernih metod v pouku tujih jezikov, kajti ti slušatelji so se vsi učili tujega jezika po starih učnih knjigah in po starih, ustaljenih metodah. Upam, da ne bo kdo rekel, da sta prvi dve leti, ko so nekateri morda že delali po učbenikih prof. Pestotnikove, ki pomenijo prvi poskus modernizacije pouka v osnovni šoli, tako zelo usodni. Čeprav nedvomno del teh slušateljev ni sposobnih za študij angleščine na univerzi, pa se moramo vprašati, kako so sploh prišli do pozitivne ocene iz tujega jezika. Eno je gotovo — naše preverjanje znanja je neustrezno in pomanjkljivo in temu vprašanju bo v bodoče treba posvetiti vso pozornost in to najbrž ne samo pri tujih jezikih. V ostalem pa bo tudi uspeh metod, ki jih uvažamo sedaj, v največji meri odvisen od tega, kakšen je odnos družbe do izobraževanja in znanja, ker se ta odnos zrcali na tistih, ki si znanje pridobivajo. Milena Kos

»MOJ MALI SVET« — ZA PRIJATELJE MALEGA SVETA

V velikem svetu vsakdanjosti ima vsakdo tudi svoj mali svet. Svet, ki mu posveča svoj prosti čas, skrb in ljubezen. In v tem svetu je zadovoljen: lepša mu življenje, v njem se popolnoma sprosti.

Tak svet je za vsakogar veliko bogastvo, saj se v njem največkrat najbolj zave povezanosti z naravo, z živim svetom. Kdo bi mogel prešteti ljudi, ki se v »malem svetu« nepoklicno ukvarjajo z rastlinami in živalmi, urejajo vrtove in sadovnjake, čebelarijo ali pa se potepajo po gozdu. V naravi odkrivajo tudi mnoge zanimive pojave, o katerih bi bili radi bolje poučeni.

Vsem takim ljubiteljem narave je ČZP Kmečki glas iz Ljubljane namenilo mesečno revijo *Moj mali svet*, ki je objavila doslej v desetih številkah na 480 straneh velikega formata poleg mnogih zanimivosti tudi na stotine fotografij rastlin, živali in narave. V reviji boste našli navodila, napotila, praktične nasvete in odgovore na vse, kar potrebujete za svoje rastline in vrt ter praktične nasvete za rejo in vzgojo domačih mali živali.

Posebni prispevki odkrivajo ljubiteljem narave najlepše predele naših krajev, hkrati pa približujejo človeku naravo in vse, kar je v njej. V tem delu so še zanimivi poljudnoznanstveni prispevki iz rastlinskega in žival-

skega sveta, zapiski iz dejavnosti hortikulturnih društev, botaničnih vrtov, cvetličarn in vrtnarij, reportaže z razstav cvetja in živali, zdravstveni in psihološki prispevki in razmišljanja o odnosu človeka do živali in rastlin, prevodi iz tujih revij, šale in satire, komentarji, literarni prispevki itd.

Revija bodo lahko koristno uporabili učitelji pri pouku. Če imajo tudi sami radi rastline, živali in naravo, prenašajo to svo-

jo privrženost naravi najbrž tudi na učence. Pri tem pa jim lahko revija *Moj mali svet* zelo pomaga. Postal jim bo vodnik po malem svetu, hkrati pa nujen priročnik pri pouku spoznavanja narave.

REVIJA ZA VRTIČKARJE, REJCE MALIH
ŽIVALI IN LJUBITELJE NARAVE

Takih ljubiteljev je pri nas brez števila. V reviji »Moj mali svet« boste našli vse, kar potrebujete za svoje rastline, domače živali in za naravo. Tem potrebam in željam bralcev je prilagojena tudi vsebina.

Rastlinski detektiv

Ivkami, gobami, lijakstega, pri katerih se lističi spuščajo bolj ali manj navzdol po kocu, je nekaj zelo strupenih. Nekatere gobe te vrste so izredno velike, močno strupene dobimo med majhnimi. Za obe strupeni livki, ki sta povsem bele barve, ni domačega imena. *Cli-tócybe deabáta*, vembra in oktobra, *Cliócy* amata, velike količine, ta zato zelo nevarni gobi. v pride, kadar nabiram, (užitno mokačico — *Cli-ulus*), ki ni nikoli močna, klobuka, lističi so rožnati, jeni, razen tega pa močno diši po moki. Nabiralc! užitnih livk, kakor je pozna

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

IMA V SVOJI PESTRI ZALOGI ŠTEVILNE

priročnike za dom in življenje

KI OBRAVNAVAJO NAJRAZLIČNEJŠA PODROČJA, MNOGA MED NJIMI SO PRIMERNA TUDI ZA DOPOLNILNI TEHNIŠKI POUK ŠOLSKE MLADINE:

- Cizej: GOVEDOREJA (priročnik za študij in prakso) br. 50 din
- Doberšek: VINOGRADNIŠTVO br. 52 din
- Henze-Zimmermann: NAŠI PRIJATELJI NA VRTU IN V GOZDU ppl. 38 din
- Inkret: DOMAČI KUNEC (praktični priročnik) br. 6 din
- JANEŽIČ: KAKO VARUJEMO RASTLINAM ZDRAVJE br. 30 din
- Ločniškar-Arko: REJA PERUTNINE br. 20 din
- Stangl: KOZMETIKA ZA VSAK DAN kart. 80 din
- Stangl: MAJHEN VRT — VELIKO VESELJE kart. 38 din
- Širgar: LONČNICE (opis, vzgoja in uporaba) pl. 60 din
- Širgar: VRTNE TRAJNICE (opis, vzgoja in uporaba) pl. 60 din
- Špolar: MOJ AVTOMOBIL (nasveti za avtomobiliste) pl. 20 din
- ZA DRUŽINO IN DOM (priročnik za vsa področja vsakdanjega življenja) pl. 100 din
- Brataševac-Polak: ELEKTRIČNE NAPRAVE V GOSPODINSTVU broš. 7.60 din
- Macarol: FOTOLABORATORIJ (oprema v skicah in načrtih) broš. 3.20 din
- Macarol: MALI ELEKTROAMATER broš. 9 din
- Polak: ANTENO DELAM SAM broš. 1.50 din
- Prvinšek: O VEZANJU KNJIG broš. 2.50 din
- Ulepič: IZDELUJMO OPREMO ZA ŠPORTNO POTAPLJANJE broš. 2.60 din

TE IN ŠTEVILNE DRUGE PRIROČNIKE DOBITE V VSEH KNJIGARNAH. NAROČILA SPREJEMA TUDI UPRAVA

DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE, Ljubljana, Mestni trg 26

● Predavatelj angleškega jezika prevzame mesto na osemletki, najraje v okolici Ljubljane ali na Gorenjskem.

KOČAR IVAN,
Gornji trg 40, Ljubljana

OSNOVNA ŠOLA VITOMARCI

razpisuje
prosto delovno mesto
UČITELJA
ZA RAZREDNI POUK
za nedoločen čas
Pogoji: U.

Na voljo je samska sobica v bloku.

OSNOVNA ŠOLA JOŽE SREBRNČ, DESKLE

razpisuje
prosto delovno mesto

— UČITELJA ZA RAZREDNI POUK —

za določen čas (od 25. 10. 1969 do 30. 6. 1970).

Rok prijave je 10 dni po objavi.

Komisija za volitve in imenovanja ter kadrovske zadeve

OBČINSKE SKUPŠČINE KOČEVJE

razpisuje
prosto delovno mesto

ravnatelja vzgojno varstvenega zavoda Kočevje

Pogoji:

končana vzgojiteljska šola, opravljen strokovni izpit in najmanj 5 let vzgojno-izobraževalnega dela, ali učitelj z opravljenim strokovnim izpitom in večletno prakso.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Svet osnovne šole

JOŽE KRAMAR JUŠ, LENDAVAL

razpisuje
naslednji delovni mesti:

— UČITELJA ZA RAZREDNI POUK

za poučevanje v dvojezičnem oddelku z znanjem slovenščine in madžarščine;

— STROKOVNEGA UČITELJA z višjo izobrazbo za delo v oddelkih nižje glasbene šole za poučevanje harmonike.

Nastop službe 15 dni po razpisu.

Plača po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov.

Obe delovni mesta sta razpisani za nedoločen čas.

**SINDIKAT DELAVCEV
DRUŽBENIH DEJAVNOSTI SLOVENIJE**
Republiški odbor

PROGRAM NALOG

republiškega odbora
**SINDIKATA DELAVCEV
DRUŽBENIH DEJAVNOSTI SLOVENIJE**
in njegovih organov
za obdobje oktober 1969 — september 1970

PRILOGA »PROSVETNEGA DELAVCA«

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije sprejema ta program nalog kot podlago in napotilo za uskladeno politično dejavnost v prihodnje. Pri tem upošteva, da je uspešno delovanje take samostojne družbeno-politične organizacije, kot je Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, močno odvisno od prizadevanja ne le republiškega odbora in njegovih organov, marveč tudi od pravočasne in učinkovite dejavnosti občinskih in medobčinskih vodstev ter osnovnih sindikalnih organizacij. Vsa ta aktivnost je namenjena uresničevanju temeljnih interesov delavcev na področju šolstva, zdravstva, socialnega varstva, kulture, uprave, pravosodja, bančništva, zavarovalstva in drugih družbenih dejavnosti, ki jih združuje ta sindikat. Pri uresničevanju teh interesov pa Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Slovenije in vsi njegovi organi in organizacije vselej težijo po usklajevanju z dejavnostjo in hotenji celotne družbene skupnosti. Zato se sindikat na vseh ravneh tesno povezuje z organi Zveze sindikatov in drugih družbeno-političnih organizacij in strokovnih društev, s samoupravnimi organi in asociacijami ter z organi družbeno-političnih skupnosti.

Dejavnost celotnega Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije bo v prihodnjem enoletnem obdobju še naprej temeljila na smernicah občnega zbora in drugih dokumentih sindikata in Zveze sindikatov, na smernicah VI. kongresa ZKS in IX. kongresa ZKJ ter na kritični oceni stanja in problemov članstva na področju družbenih dejavnosti in iz tega izvirajočih nalog.

Pri tem je nujna akcijska samostojnost vseh organov sindikata in polna odgovornost organov in vsakega posameznika za uresničevanje prevzetih nalog. Še naprej je treba utrjevati tudi organiziranost in izboljševati delovne metode za vseh ravneh sindikalne aktivnosti, zlasti pa zagotoviti tesno povezanost med vodstvi sindikata in članstvom ter še nadalje odpravljati morebitne ostanke forumske zaprtosti.

Poleg nalog, ki so določene s tem programom, bodo republiški odbor in njegovi organi, občinska in medobčinska vodstva ter vodstva osnovnih sindikalnih organizacij opravljali še druge naloge, ki bi se spričo dinamičnega političnega življenja pojavile med letom.

Ta program je neposredno naročilo za republiški odbor in njegove organe, obenem pa je tudi podlaga oziroma smernica za programe občinskih in medobčinskih vodstev in osnovnih organizacij Sindikata delavcev družbenih dejavnosti v vsej Sloveniji.

11

Republiški odbor, njegovo predsedstvo, pododbori in komisije bodo v obdobju oktober 1969 — september 1970 opravili zlasti te naloge:

1. Nadaljnji razvoj samoupravljanja

Razvoj samoupravljanja je vedno v središču pozornosti sindikata, ker so v njem zajeti mnogi bistveni interesi članov. Sindikat se upira vsem pojavom, ki bi lahko povzročali nazadovanje na tem področju, in želi ustvarjalno sodelovati pri razvijanju sistema in pri praktičnem uresničevanju samoupravnih razmerij. To velja za samoupravljanje v delovnih skupnostih, v okviru asociacij delovnih organizacij in v okviru družbenopolitičnih skupnosti.

Poleg nalog, ki zadevajo samoupravljanje, se bodo republiški odbor in njegovi organi:

— zavzeli za to, da bodo delovne organizacije na področju družbenih dejavnosti pravočasno sprejele spremembe in dopolnitve svojih statutov v zvezi z ustavnimi amandmaji in nekaterimi zakonskimi spremembami. Organi republiškega odbora bodo sodelovali s skupnostmi na področju zdravstva, socialnega varstva, bančništva in zavarovalstva pri izdelavi sprememb in dopolnitev statutov za delovne organizacije s teh področij. Pristojni pododbori republiškega odbora pa bodo ustanovili strokovne skupine, ki bodo skupaj s samoupravnimi organi v izbranih delovnih organizacijah s področja šolstva, otroškega varstva in kulture pripravile vzorce za spremembe in dopolnitve statuta. Te bi poslali na vpogled (kot pripomoček) tudi drugim delovnim organizacijam.

Rok: november 1969:

— sodelovali pri pripravljanju zakonov oziroma zakonskih sprememb in dopolnitev s področja samoupravljanja (samoupravne asociacije na področju kulture in zdravstva, predstavniki družbene skupnosti, prisilna uprava, imenovanje direktorjev, samoupravljanje v upravnih in pravosodnih organih itd.). Nosilci te naloge so pristojni pododbori republiškega odbora, ki se bodo po potrebi posvetovali z občinskimi vodstvi in posameznimi osnovnimi organizacijami.

Roki bodo določeni skladno s potekom razprav v skupščini SR Slovenije;

— med delovnimi organizacijami organizirali izmenjavo izkušenj o notranjem sistemu samoupravljanja (organi in njihovo delo, razmejitve pristojnosti, družbeno-politične organizacije v kolektivu in njihovo razmerje do organov upravljanja itd.), o povezanosti s teritorialnimi organi, organizacijami in asociacijami itd. Pododbori republiškega odbora bodo v sodelovanju z občinskimi vodstvi spodbudili tri dobre delovne organizacije (po možnosti iste kot pri nalogi, navede-

ni v prvi alineji), da bi bile nosilke priprav in izvedbe posvetovanj, na katerih bi razgrnile svoje izkušnje glede samoupravne organiziranosti, odnosov in metod.

Ugotovitve posvetov bi nato obravnavali pododbori republiškega odbora, po potrebi pa tudi predsedstvo in občinski ter medobčinski odbori.

Rok: april 1970.

2. Družbeno in samoupravno dogovarjanje

Ideja družbenega in samoupravnega dogovarjanja je s sklepi prve konference Zveze sindikatov Jugoslavije, s smernicami IX. kongresa ZKJ in z nekaterimi zakonskimi predpisi doživela polno priznanje kot najustreznejša metoda za urejanje medsebojnih odnosov v samoupravni družbi. K temu so v marsičem pripomogle tudi akcije Sindikata delavcev družbenih dejavnosti. V preteklih dveh letih je ta sindikat dajal velik poudarek predvsem družbenim in samoupravnim dogovorom o vrednotenju dela družbenih dejavnosti, sedaj pa so že ustvarjene možnosti za to, da se družbeno in samoupravno dogovarjanje razširi tudi na druga področja, zlasti na področje delovnih razmerij.

V programiranem času bodo republiški odbor in njegovi organi:

— nadaljevali prizadevanja v skupščini SR Slovenije in v asociacijah, da bi bili sklenjeni družbeni dogovori o vrednotenju dela za tista področja, za katera je ta sindikat že konec leta 1968 vložil zahteve na podlagi zakona o oblikovanju in delitvi dohodka (šolstvo, kultura, zdravstvo, socialno varstvo). Podlaga za te dogovore bi vsekakor moral biti »Katalog nekaterih osnov in meril za vrednotenje dela v družbenih dejavnostih«. Prav tako se bodo pristojni organi republiškega odbora nadalje zavzemali tudi za družbeno in samoupravno dogovarjanje na področju uprave in pravosodja;

— spremljali problematiko gmotnega položaja negospodarskih dejavnosti in se še naprej zavzemali za nadaljnje ukrepe in rešitve, da bi bili v celoti uresničeni sprejeti sanacijski načrti oziroma da bi bil uskladen materialni položaj delavcev družbenih dejavnosti z materialnim položajem ustreznih delavcev v gospodarstvu;

— sodelovali v razpravah o temeljnih gospodarske politike za leto 1970 in o republiškem proračunu za to leto;

— opravili potrebne organizacijske in vsebinske priprave za sklenitev samoupravnih dogovorov med posameznimi delovnimi organizacijami (in tudi med delovnimi skupnostmi državnih organov) o delovnih razmerjih: nastanek in prenehanje dela, delitev dohodka in osebnih dohodkov, zaščita delavcev na delu in med boleznijo, oddih in rekreacija itd. Take samoupravne dogovore omogoča 3. člen noveliranega temeljnega zakona o delovnih razmerjih; to je seveda izrednega pomena za bolj racionalno in bolj kvalificirano urejanje delovnih razmerij, za omejitve prevelikega števila pravilnikov in drugih splošnih aktov, prav tako pa tudi za selekcijo sedanjih rešitev (opuščanje zastarelih in neustreznih). Priprave bodo vodili pododbori republiškega odbora v sodelovanju z občinskimi vodstvi.

Rok: februar 1970;

— usmerjali akcije občinskih in medobčinskih vodstev Sindikata delavcev družbenih dejavnosti pri urejanju materialnega položaja družbenih dejavnosti in pri družbenem ter samoupravnem dogovarjanju na ravni občine ali regije;

— spremljali uresničevanje načel in meril, ki so navedena v »Katalogu nekaterih osnov in meril za vrednotenje dela v družbenih dejavnostih«, zlasti v notranji delitvi dohodka in reagirali na morebitno napačne razlage.

3. Sodelovanje v pripravah srednjeročnih planov delovnih organizacij, občin in republike in v pripravah dolgoročnega načrta razvoja SR Slovenije

Priprave srednjeročnih planov razvoja od leta 1971 do 1975 in priprave za dolgoročni plan razvoja SR Slovenije so izrednega pomena tudi za družbene dejavnosti, saj gre pri tem za skladnost razvoja teh dejavnosti z družbenimi potrebami v okviru vsakokratnih možnosti, torej za zavestne odločitve o dinamiki razvoja s kvantitetnih in kakovostnih vidikov. Zato je naloga organov republiškega odbora in vseh drugih vodstev Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, da se na vseh ravneh pravočasno vključujejo v priprave srednjeročnih in dolgoročnega plana in da dajo svoj prispevek v metodološkem in vsebinskem pogledu.

Predsedstvo republiškega odbora bo o metodološki in vsebinski problematiki v zvezi s srednjeročnim in dolgoročnim planiranjem družbenih dejavnosti v začetku leta 1970 sklicalo posebno posvetovanje in ugotovitve posredovalo pristojnim organom obenem s stališči in predlogi, ki jih bodo sprejeli podobori republiškega odbora.

4. Analiza gospodarjenja na podlagi zaključnih računov za leto 1969

Smotrno in racionalno gospodarjenje je imperativ gospodarske in družbene reforme ter nujnost, ki jo mora upoštevati vsaka organizacija, vsak organ in vsak delavec tudi v družbenih dejavnostih.

Da bi dobili natančnejši pregled nad gospodarjenjem v družbenih dejavnostih in v državnih ter pravosodnih organih, bo posebna strokovna skupina pripravila analizo na podlagi zaključnih računov za leto 1969. Povzetek analize bo pred-

ložen v razpravo republiškem odboru junija 1970 hkrati s poglobljeno analizo gospodarjenja v nekaterih organizacijah, za katere sicer ni globljih analiz (npr. socialno varstvo, zavodi za socialno zavarovanje, banke, zavarovalnice, gledališča, upravni in pravosodni organi).

5. Republiška zakonodaja o zdravstvenem varstvu in zavarovanju

Do začetka leta 1970 morajo republike na podlagi splošnih zveznih zakonov sprejeti svoje zakonske predpise o ureditvi zdravstvenega varstva in zavarovanja in z njimi pravno utemeljiti organizacijo, samoupravljanje in financiranje teh dejavnosti. Pododbor za zdravstvo in socialno varstvo bo sodeloval v pripravah za nastanek in sprejem teh predpisov zlasti z vidika interesov delavcev v družbenih dejavnostih in s hoteljem, da bi novi predpisi omogočali ustrežnejše samoupravne odnose med zdravstvenimi zavodi in zavarovanci. Zlasti bo:

- sodeloval v organizaciji in poteku javne razprave o osnutkih in predlogih zakonov. To svoje delo bo usklajal z Zvezo sindikatov in sindikati ter drugimi družbeno-političnimi organizacijami. Izkušnje bo izmenjeval tudi z republiški odbori drugih republik;

- se posvetoval o novi zakonodaji z občinskimi oziroma medobčinskimi vodstvi;

- po sprejemu zakonov bo (sam ali prek drugih institucij) opravil posvetovanja o usklajitvi statutow in notranje zakonodaje zdravstvenih zavodov in skupnosti socialnega zavarovanja z novimi predpisi.

Ko bo javna razprava o osnutkih predpisov končana (po potrebi pa tudi med javno razpravo), bo zakonske osnutke in pripombe sindikalnih organizacij obravnaval republiški odbor posebej ali skupaj z republiškim svetom Zveze sindikatov na plenarni seji (predvidoma novembra

1969). Z vidika interesov delavcev posameznih družbenih dejavnosti bodo novo ureditev zdravstvenega varstva in zavarovanja obravnavali tudi vsi pododbori republiškega odbora (novembra 1969).

Pododbor za zdravstvo in socialno varstvo bo spremljal uresničevanje novih zakonov, prek občinskih in medobčinskih vodstev pa bo pomagal pri uresničevanju in po potrebi predlagal ukrepe predsedstvu republiškega odbora in drugim pristojnim organom in organizacijam.

6. Naloge v zvezi s strokovnimi, moralnimi in idejnimi vidiki dela družbenih dejavnosti

V letu 1969 je bila opravljena posebna raziskava nekaterih strokovnih, moralnih in idejnih vidikov dela družbenih dejavnosti. Ta problematika je sicer vedno prisotna v dejavnosti organizacije tega sindikata in jo moramo tudi v programiranem obdobju uvrstiti med najpomembnejše.

Na podlagi sklepov, ki jih bo v zvezi z opravljeno raziskavo sprejel republiški odbor na plenarni seji, bodo organi republiškega odbora poskrbeli za objavo najpomembnejših ugotovitev in stališč s tega področja in dali spodbudo za ustrezno aktivnost občinskih in medobčinskih vodstev ter osnovnih sindikalnih organizacij.

S tem v zvezi je še posebej treba spodbujati stalno strokovno izobraževanje delavcev na delovnem mestu in se prizadevati za izboljševanje kadrovske sestave zaposlenih.

Rok za objavo: januar 1970.

7. Priprave za zvezni kongres samoupravljalcev

Prihodnje leto bo minilo 20 let od uvedbe delavskega samoupravljanja. Za ta jubilej bo sklican II. kongres samoupravljalcev Jugoslavije, ki naj bi kritično obravnaval najpomembnej-

še stopnje in značilnosti 20-letnega razvoja samoupravljanja in na tej podlagi nakazal smeri za nadaljnji razvoj.

Republiški odbor in njegovi organi ter občinska, medobčinska in podružnična vodstva bodo sodelovali v pripravah za ta kongres v okviru skupnega načrta Zveze sindikatov (delegati, razprava o gradivu in sklepih itd.).

8. Razprava o statutu slovenskih sindikatov

Statut Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je bil sprejet na VI. kongresu, daje tudi formalno-pravno podlago za bolj samostojno oblikovanje sindikatov in Zveze sindikatov v republikah. Ob sodelovanju republiških odborov je pripravljen prvi osnutek enotnega statuta slovenskih sindikatov, ki bo še kos dan v javno razpravo. Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Slovenije bo sodeloval v tej razpravi predvsem tako, da bodo osnutek statuta podrobneje obravnavala vodstva, na koncu pa tudi republiški odbor na plenarni seji (predvidoma marca 1970).

9. Začetek proučevanja uvajanja sodobne mehanizacije

Ob uvajanju sodobne mehanizacije — zlasti na podlagi elektronskih in drugih sodobnih računalnikov — in z razvojem novih metod v odločanju (npr. linearno programiranje) nastajajo v negospodarskih dejavnostih številni problemi v zvezi z organizacijo poslovanja, številom in kvalifikacijsko sestavo delavcev, notranjimi odnosi itd. Sindikati v drugih deželah (npr. ZR Nemčija, Avstrija) že dalj časa spremljajo tovrstno problematiko in se vključujejo v njeno reševanje. To bi bilo potrebno tudi pri nas. Zato bo predsedstvo republiškega odbora januarja 1970 določilo posebno skupino strokovnjakov, ki naj bi začela proučevati probleme in možnosti za akcije Sindikata delavcev družbenih dejavnosti

na tem področju. Posebej bo republiški odbor navezal stike z znanstvenimi ustanovami in z organizacijami, ki že uporabljajo sodobno elektronsko tehniko.

Pododbor za zdravstvo in socialno varstvo bo posebej obravnaval problematiko v zvezi z mehanizacijo glede na nekatere predvidene rešitve v organizaciji zdravstvene službe in službe socialnega zavarovanja (november 1969).

10. Sodelovanje pri reviziji republiške zakonodaje

Spremembe v zakonodajni politiki federacije in potreba po uskladitvi republiških predpisov z ustavnimi amandmaji oziroma s potrebami našega samoupravnega razvoja zahtevajo spremembo nekaterih republiških predpisov.

Pododbori republiškega odbora (po potrebi pa tudi predsedstvo republiškega odbora) bodo obravnavali predložene zakonske spremembe, obenem pa bodo predstavniki republiškega odbora v organih skupščine SR Slovenije zastopali stališča sindikata.

11. Dnevi prosvetnih, zdravstvenih in drugih delavcev družbenih dejavnosti

Prosvetni, zdravstveni, kulturni, upravni itd. delavci organizirajo vsako leto v posameznih občinah dneve prosvetnih, zdravstvenih in drugih delavcev. Na ta praznični dan organizirajo različna predavanja o strokovnih in družbeno-političnih vprašanjih, ekskurzije, tovariška srečanja in podobno. Nosilci organizacije so navadno osnovne sindikalne organizacije in občinska vodstva.

Da bi zagotovili izmenjavo izkušenj in ugotovili, ali teh praznovanj ne bi kazalo v republiki bolj poenotiti, bo organizacijsko-kadrovska komisija republiškega odbora napravila pregled dosežanj izkušenj, predsedstvo republiškega odbora

ra pa bo na tej podlagi dalo morebitni predlog občinskim in medobčinskim vodstvom sindikata in Zveze sindikatov o času in vsebini takih manifestacij.

Rok: marec 1970.

12. Seminarji za člane občinskih in medobčinskih vodstev Sindikata delavcev družbenih dejavnosti

Za učinkovito delo naše organizacije je velikega pomena, koliko so člani občinskih in medobčinskih vodstev seznanjeni z vsebino sindikalnega dela, s politiko sindikata, s primernimi delovnimi metodami itd. Zato bodo organi republiškega odbora pripravili seminarje za predsednike in tajnike občinskih ter medobčinskih odborov, za predsednike njihovih pododborov in komisij in za druge člane najožjih vodstev. Iz vsakega občinskega oziroma medobčinskega vodstva naj bi na seminarjih sodelovalo vsaj po pet članov. Seminarji bi trajali po štiri dni.

Program seminarjev, ki mora obsegati aktualne teme, bo pripravila organizacijsko-kadrovska komisija republiškega odbora do novembra 1969 in ga predložila v potrditev predsedstvu republiškega odbora. Seminarji bi bili decembra 1969 in januarja ter februarja 1970.

Občinska in medobčinska vodstva morajo nadaljevati z organizacijo seminarjev (skupno z delavskimi univerzami) za vodstva osnovnih sindikalnih organizacij.

13. Analiza delovanja republiške in temeljnih izobraževalnih skupnosti in nekaterih problemov skupnosti otroškega varstva

V dosedanjem delovanju so izobraževalne skupnosti opravile številne naloge na področju oblikovanja izobraževalne politike in izgrajevanja sistema financiranja šolstva. Potrebno pa bo še marsikaj storiti, da bi izobraževalne skupnosti

v celoti zaživele kot resnično samoupravne asociacije.

Pododbor za šolstvo bo še nadalje sodeloval pri izpopolnjevanju sistema financiranja šolstva. Pripravil bo tudi analizo nekaterih problemov, ki se pojavljajo pri delu izobraževalnih skupnosti (razmerje med republiško in temeljnimi izobraževalnimi skupnostmi, razmerje med izobraževalnimi in družbeno-političnimi skupnostmi, razmerje med izobraževalnimi skupnostmi in šolami, ustreznost območij, uvajanje sodobne tehnike poslovanja, kadrovska problematika itd.) in analizo pomembnejših perečih vprašanj skupnosti otroškega varstva. Na podlagi take analize bo pododbor sprejel stališča in morebitne predloge za izboljšanje posredoval pristojnim organom.

Rok: junij 1970.

14. Zaposlovanje pedagoškega kadra v Sloveniji

Struktura pedagoških delavcev v osnovnih šolah je po stopnji in stroki izobrazbe dokaj neustrezna. Vsi, ki nimajo zahtevane izobrazbe, si jo morajo pridobiti do leta 1972 ali pa se zaposliti na manj zahtevnih delovnih mestih. Ugotavljamo, da si veliko (2633 v letu 1968/69) učiteljev pridobiva izobrazbo z izrednim študijem in da jih bo precej diplomiralo do zahtevanega roka. Hkrati pa na filozofski fakulteti in pedagoških akademijah študira dokajšnje število rednih študentov. To pomeni, da bo kmalu nekaj prosvetnih delavcev preveč, če ne bomo natančno in za daljše obdobje planirali potreb po pedagoškem kadru in na tej podlagi po potrebi uravnavali vpisa na kadrovske šole oziroma usmerjali mladino v tiste smeri študija, kjer je pomanjkanje učiteljev.

Pododbor za šolstvo republiškega odbora bo na podlagi podatkov o strukturi pedagoškega ka-

dra, števila študentov na kadrovskih šolah (ob upoštevanju odliva zaradi upokojitev) ocenil stanje in predlagal ukrepe, s katerimi bi zagotovili normalen dotok pedagoškega kadra in s tem preprečili nezaposlenost.

Rok: maj 1970.

Razen tega bo pododbor za šolstvo ponovno predlagal izdelavo analize pedagoškega kadra v srednjih (splošnih in strokovnih) šolah, obravnaval to analizo in dal pristojnim organom ustrezne predloge. Prav tako bo predlagal izdelavo projekta za izobraževanje učiteljev strokovnih šol.

Rok: maj 1970.

15. Uveljavitev zakona o samoupravljanju in financiranju kulture

V pristojnih republiških organih pripravljajo zakon o samoupravljanju in financiranju kulture, ki naj bi bil na zahtevo Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije sprejet še v letu 1969. Pri tem so prav prizadevanja sindikata bistveno pripomogla k razčiščevanju pogledov pa tudi pri pripravi zakonskega osnutka.

Po sprejemu zakona bo treba strniti napore za njegovo uveljavitev. V tem okviru bo pododbor za kulturo republiškega odbora skupaj z občinskimi vodstvi sindikata aktivno deloval, da bi bile pravočasno uveljavljene in konstituirane skupnosti za kulturo (republiška in občinska oziroma medobčinske), da bi kulturne dejavnosti ustrezno programirale in da bi bil novi sistem financiranja čimprej uresničen. Posebej si bo prizadeval, da bi ne glede na to, kdaj bo zakon v celoti uresničen že v letu 1970 urejali temeljna vprašanja materialnega položaja delavcev v kulturnih zavodih čimbolj na novih načelih financiranja. Pododbor za kulturo se bo tudi močno zavzel za ureditev temeljne samoupravné in finančne politike gledališč in za ureditev položaja filmskih delavcev.

16. Problematika oddiha in rekreacije

bo tudi v programiranem obdobju še naprej med pomembnimi nalogami organov in organizacij Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije. Komisija za oddih in rekreacijo republiškega odbora bo še posebej težila za tem, da bi pozornost sindikalnih vodstev in organizacij usmerila tudi na taka področja, ki so bila doslej v določeni meri zanemarjena (prosti čas in zdravje, smotrnejša osebna rekreacija, proizvodna gimnastika itd.).

Komisija za oddih in rekreacijo bo obravnavala analizo poslovanja počitniškega doma na Rabu in v Umagu in predsedstvu predlagala nadaljnje ukrepe (novembra 1969).

17. Reforma pravosodnega sistema

je bila vključena med programirane naloge že v letu 1969, vendar aktivnost sindikata na tem področju ni bila dovolj velika, ker skupščinskih razprav o tem skoraj ni bilo.

Pododbor za državno upravo in pravosodje republiškega odbora bo določil posebno skupino strokovnjakov, ki naj bi pripravila povzetek dosedanjih analiz in stališč. Na tej podlagi bo pododbor obravnaval problematiko reforme in po potrebi sporočil pristojnim skupščinskim organom svoja stališča.

Prav tako bo pododbor za državno upravo in pravosodje analiziral problematiko oblikovanja in delitve dohodka na tem področju in drugo problematiko v zvezi s samoupravljanjem.

Rok: april 1970.

18. Nadaljevanje začete dejavnosti v zvezi z življenjskimi in delovnimi razmerami delavcev notranjih zadev, carne in civilnih oseb v JLA

Sindikat delavcev družbenih dejavnosti je v preteklem obdobju opravil obsežno delo v zvezi

s problematiko življenjskih in delovnih razmer delavcev v organih za notranje zadeve, v carinarnicah in civilnih oseb v JLA. V programiranem obdobju bo pododbor za državno upravo in pravosodje skrbel za uresničevanje sklepov predsedstva republiškega odbora in organov centralnega odbora, ki so bili sprejeti za navedena področja.

III

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije meni, da naj bi vsi občinski in medobčinski odbori in izvršni odbori osnovnih sindikalnih organizacij sprejeli program svojih nalog za obdobje 1969/70. V tem programu naj bi upoštevali naloge, ki so navedene v programu nalog republiškega odbora in njegovih organov, sklepe občnih zborov in problematiko svojega območja oziroma svoje organizacije.

Pododbori in komisije republiškega odbora morajo sprejeti operativne načrte za uresničevanje nalog, določenih s tem programom, in za uresničevanje drugih nalog, ki bi jih terjala problematika ustreznega področja.

IV

Predsedstvo bo poročalo o uresničevanju tega programa na plenarni seji republiškega odbora.

Številka: 02/4-2/1.

Datum: 1. 10. 1969.

Tajnik RO:
Slavko GRČAR

Predsednik RO:
Vinko KASTELIC

Psihologija otroka in mladostnika III. del

(ADOLESCENCA — MLADOST)

Niti deset let ni tega, odkar je profesor na Pedagoški akademiji v Ljubljani dr. Leon Zlebnik začel uresničevati zamisel ter pisati svojo obsežno trilogijo z naslovom »PSIHOLOGIJA OTROKA IN MLADOSTNIKA«.

Prvi del trilogije, ki zajema predmet, naloge in pomen psihologije otroka in mladostnika, njen zgodovinski pregled, metode in dejavnike, ki vplivajo na celotni razvoj doraščajočega človeka od spočetja do adolescence ter koncuje s prvimi obrisi otrokove osebnosti, ko je le-ta še dojenček, je izšel leta 1960.

Drugi del je posvečen zgodnjemu detinstvu ali otroštvu (od 1. do 6./7. leta), tj. obdobju, ko se otrok iz malčka toliko razvije, da postane zrel za vstop v pravo šolo. Delo je izšlo leta 1963.

Pred kratkim je založniška hiša Državna založba Slovenije izdala še tretji (zadnji) del trilogije (251 strani), v katerem obravnava avtor biopsihosocialne značilnosti doraščajočega človeka od predpubertete do mladeniške do-

be, tj. od 11./12. do 20./23. leta njegove kronološke starosti.

Prizadevni avtor se je pri pisanju svojega dela oprl na najbolj kvalitetna dela iz ustrezne anglosaške, nemške, francoske, ruske, češke in jugoslovanske strokovne literature.

Če primerjamo zadnji del trilogije z njenim prvim in drugim delom, se nam nehoti poraja vtis, da je bil pisec prav v nje-

nem zadnjem (tretjem) delu najbolj uspešen. Slog je jasen, problematika izčrpano zajeta, opisi na plastični, zato že znane resnice učinkujejo neprisiljeno in sveže, kar bralca vedno znova privlači in veča njegovo zanimanje. Zlasti se pa so dragocene teorije potrjujejo literarne ilustracije — značilni odlomki iz priznanih literarnih del — ki z umetniško močjo odlično osvetljujejo psihološko ozadje raznih doživljanj ter ravnanj mladostnikov in mladostnic. Manj pa je bil avtor uspešen pri izbiri karakterističnih fotografij, ki ponazarjajo izseke iz življenja mladih ljudi.

V celoti vzeto pa vsekakor lahko rečemo, da je marljiv avtor uspešno zaključil svoja skoraj desetletna prizadevanja ter nam v treh knjigah, tj. v nad 1000 str-

ni obsegajočem tekstu, podal zaokroženo podoben psihologije otroka in mladostnika od spočetja do njegovega samostojnega vstopa v življenje.

Ker podobnega zaključenega dela Slovenci zaenkrat v tem obsegu še nimamo, bo po njem prav gotovo rad segel vsak učitelj in vzgojitelj. Zaradi popolne razprodanosti prvega in drugega dela trilogije »Psihologija otroka in mladostnika«, bo Državna založba Slovenije še v tem koledarskem letu poskrbela za ponatis obeh knjig ter s tem omogočila tudi tistim, ki so prejšnji nakup iz kakršnegakoli razloga zamudili, da si nabavijo delo v celoti in z njim obogatijo svoje knjižne police in svoje znanje.

VIATOR

»IGRA V RŽI«

Svetovna književnost se ne more ravno pohvaliti s tem, da bi nam lahko ponudila bogatejšo izbiro knjig, ki bi na poglobljen način prikazovale bujno razkošje duševnega življenja mladoletnikov in mladostnikov. Zaradi tega je zanimiv roman »Igra v rži« (v originalu: The catcher in the rye) izpod peresa ameriškega pisatelja J. D. Salingerja še toliko

bolj dragoceno in resnično vredno, da mu zares lahko posvetimo nekaj uric našega prostega časa.

Pisatelj je zastavil svoje delo tako, da govori glavni junak sam. To je sedemnajstletnik po imenu Holden, tipičen mladostnik, ki je zaradi pubertetno pogojene akceleracije samo v zadnjem letu zrasel kar za sedemindeset centimetrov. Zaradi starih nezgodnih očen ga ob polletju odlovljajo iz šole. Domov si ne upa; nekaj dni se preživljuje v šolskem internatu, nato pa se odpelje v New York, kjer sicer stanuje. Tu se z denarjem, ki ga — kot kaže — ima še dovolj, potika po cenelihi hotelih, dokler se, končno, po srečanju s svojo mlajšo sestrico, ne znajde v domačem stanovanju. Kaj bo z njegovim šolanjem v bodoče, pa se zaenkrat še ne ve.

Res je, da z vidika šole Holden ni nobena zvezda. Slab učenec je, ki nikjer nima pravega občutka in ki brez pravega občutka krivde na nemi način zapravlja težko prislužen denar svojih staršev. Toda kljub temu ga ne moremo obsojati; čutili moramo, da se bo slejkoprej izotal iz svojega pubertetskega kokona, se uravnovesil in postavil svojega moža. To se bo zgodilo tem

Predstavljamo

KURIRČKOVO KNJIŽNO ZBIRKO

ZA LETO 1969/70

V zbirki izidejo tri knjige in sicer:

Anton Ingolič: SIROTE

v kateri pisatelj opisuje usodo revnih otrok, ki so si morali pred vojno služiti kruh pri premožnih gospodarjih.

Karel Grabeljšek: ZGODBE KURIRJA TINČKA

ki vam bodo predstavile mladega, navihanega kurirja, ki je vedro prenašal in premagoval težave partizanskega življenja.

Slikanica z zgodbo JURIŠNI BATALJON

Risbe je izdelal Evgen Sajovic, zgodbo pa napisal Mile Pavlin. Knjiga bo ugajala najbolj tistim, ki imajo radi napete zgodbe iz partizanskih bojev.

Kurirčkova knjižna zbirka stane 13 din, posamezne knjižice pa so po 5 din.

Naročajte jih pri upravi revije Kurirček, Ljubljana, Beethovnova 10/II.

naši razgledi

IZBOR NAJZANIMIVEJŠIH
ČLANKOV IZ PREKO 100
SVETOVNIH REVIJ IN ČASOPISOV

razgledi po svetu

LIST SLOVENSKEH IZOBRAZENECV

BREZOBVEZNO IN BREZPLAČNO VAM POŠLJEMO NA OGLED NOVO ŠTEVILKO NAŠIH RAZGLEDOV

IZPOLNITE IN ODPOŠLJITE NA NASLOV: NAŠI RAZGLEDI LJUBLJANA CANKARJEVA 5

Pošljite mi na ogled novo številko NAŠIH RAZGLEDOV

Ime in priimek _____

Naslov _____

Podpis _____

Če vam jih v 6 dneh vrnem, nimam do vas NOBENIH OBVEZNOSTI.

Če vam jih v 6 dneh ne vrnem, me smatrajte za naročnika.

1. in 2. številka CICIBANA sta razprodani!

2. številka je ponatisnjena. Upoštevali bomo vsa naknadna naročila.

Uredništvo CICIBANA

David Rimas: umivanje zamorca

Tretje poglavje nam kaže pridobitve seksualne revolucije in eksplozije nasilja, sadizma, grobosti in krutosti. Dogaja se v bližnji prihodnosti.

Starika — predvčeršnjim, sodnik in mladoletnik, pojutrišnjem!

...Sosedov v mestu ne razumem več! Tako čudno se obnaša. Jutri se odhaja na pokopališče. Na svojih gredah sem nabrala nekaj krizantem in jih odnesla možu na grob. Meščani se za grobove svojcev vse manj zanimajo. Plevel jih prerašča. Nekaj čudnega se je naselilo v ljudi, nekaj črne, hude slutnje imam, čeprav nisem nikomur storila nič zalega. Včeraj mi je prinesel po star pokojnico. Bil je že zadnji čas! Saj si ne morem ničesar privoščiti pri tej druginji! Komaj pri tem iz meseca v mesec! Vnučkinji moram kupiti za rojstni dan nekaj lepšega...

...Obtoženi mladoletnik, obtožnica vas bremeni, da ste v noči... umorili stariko...

...Da, živela je na samoti zunaj našega mesta. Bila je navadna skopulja. Sla mi je na živce. Tudi meščani je niso marali. Ni se pridružila naši obliki življenja! Po možu je dobivala precejšnjo pokojnino, a si ni nikoli privoščila pravega življenja. Vsi smo sklepali, da ima mnogo prihrankov. To nam ni bilo prav! Vsem je šla enostavno na živce, gospod sodnik! Dolgo sem oprezoval za njo, da bi ugotovil, kje ima skrite prihranke. Dan pred umorom sem videl, da skriva denar v staro stensko uro. Sklenil sem, da jo bom rešil skrb, mesto pa nadlež-

nega bitja. V mnogih filmih sem videl, kako se taka stvar izpelje. Pa tudi bral sem! Svileni nogavico okoli vratu, sem sklenil, in že bo po njej! V številnih filmih sem videl takole s svileni nogavico! Tovrstnih kriminalk imam doma polno omaro. Mnogo sem se naučil iz njih. Žal pa nimam vseh serij. Prevelika hajka je bila za njimi, ko je prišla nova pošiljka v knjižarno ali trafiko! Škoda! Aja, bilo je takoj po njej. Se Jezus Marija ni mogla do konca izmisliti! Prav hecna je bila, ko je izbulila tiste svoje oči! Vi bi jo morali videti! Gotovo bi se tudi vi režali, gospod sodnik! Ali ste gledali film Umor s svileni nogavico? Prina film, vam rečem! Na te stvari se spoznam! Ali pa Krik pred smrtjo, Brezhibno zadavljena starika, Umoriti in pobegniti, Lepa nasilna smrt? V našem mestu so polnili dvorano! Direktor dvorane, ki je ob enem nekakšen funkcionar, je menda želel dobiti od občine dotacijo; da bi futral meščane z nekakimi umetniškimi filmi, a občina je rekla, da ne potrebuje nedonosne kulture in umetnosti. Potem je začel izbirati filme, ki so mu nesli, da je lahko popravljal dvorano. Pаметen možakar, ali ne? Mladina je bila vesela, ker se je vsak dan seznanila s kakim novim kriminalnim trikom! Včasih sem mislil, da je umor nekaj groznega, odkar pa je občina rekla svoj ne, pa vem, da je to zelo preprosta stvar. Za-

drgneš, zamahneš, pomeriš in že je po njem! Ko sem se rešil vseh tistih katekizemskih kompleksov, ki so nam jih trobili v šoli pri moralni vzgoji, sem se šele počutil popolnoma svobodnega! Kako smešno! Se Jezus Marija ni mogla izkašljati do konca...

...Ja Pikica? Kaj kar naprej mijavkaš? Saj boš dobila! Saj boš dobila, saj vem, da si že lačna. Malo se potpi. Takoj bom pomolila. Kje sem že ostala? Aha, vnučkinji bom morala nekaj kupiti za rojstni dan. Letos bo šla v šolo, saj res! Oh, kako leta hitro tečejo! Da, aktivko ji bom kupila. Lepo črno aktivko iz usnja, da bo dalj časa vzdržala. Liska, saj že grem, že grem. Kako ste pa vsi neučakani...

...Potem ste pokojnici pokradli denar in nekaj zlatnine. Ali priznate, obtoženi?

...Kako da ne bi priznal. Ali je to kaj takega, a? Mislite, da sem jo zadržal samo zaradi lepšega? Pa me je ogoljufala, baba! Mislili smo, da ima veliko denarja, pa ni bilo res. Zato sem bil še bolj besen. Tistih nekaj jurjev sem spravil v žep, nato pa sem pobrskal še po njenih predalih. A zlatnine ni bilo veliko. Ni vredno besedi! A vseeno sem bil zadovoljen s plenom. Počutil sem se kot zmagovalci! Ali ste gledali film Ukradeni denar? Niste, seveda! Nel Kot junak v tem filmu sem se počutil! Pri nas so ga vrtili tri tedne! Videli sem ga sedemkrat! V njem je bilo na desetine mrtvih! Dvorane se je ob vsakem mrtvecu zakrohotala do solz. Več mrtvih, več krohota, je bilo naše geslo. Prina film, gospod sodnik! Dobri in zabavni so

bili tudi Pištola na tilniku, Denar ali življenje, Denar v novih rokah, Ukradeni milijoni, Brezhibna tatvina, a Krkavi denar je posekal vse! Veste, po filmu Detektivi brez moči smo vdrli mestni junaki v banko in pokradli ves denar. Seveda nas niso dobili in to je bil za mesto velik hec. Se danes me meščani smejejo na ta račun. A pustiva to! Starkin denar, saj ga ni bilo mnogo, sem potem zapravil na slaščičarnah, trgovinah, gostilnah, trafikah in za babe. Nekaj dni sem živel res na veliki nogi! Nič me ni vprašal, kjer sem denar dobil, dokler nisem prišel v roke kifelcu, saj veste, kateremu...

...Kaj se mi pa tako prilzuje, Pika? Na, na, da ne boš lačna. Nimam rada, da tako žalostno jokaš. Ne prenesem tega! Pospravi moram po hiši, če bo kdo prišel. Mogoče bo pa kdo prišel! Nič se ne ve. Nekaj črnih usnih rok moram nabrati, da soba ne bo brez življenja! Mora biti življenje okoli mene! Sin me že dolgo ni obiskal. Da, aktivko bom kupila vnučkinji. Sin je imel zdaj toliko izdatkov! Morala bom iti pogledat njegovo novo stanovanje. Samo če ne bi bil tako daleč! Poleti bom šla! Z avtobusom! Dolgo že nisem nikjer bila...

...Obtoženi ste, da ste stariko po umoru spolno izrabili. Je to res?

...Seveda je! Je to sploh kaj takega? Saj ni bilo prvič, da sem delal tisto! Kdo pa je še danes nedolžen pri sedemnajstih, a? Breme nedolžnosti se je treba čimprej znebiti, se vam ne zdi? Včasih nas je imelo sedem eno! Ko smo imeli dovolj tistega heca, smo ji pomagali, da je vstala, in sli pit! Ali še niste slišali za seksualno revolucijo? Saj trobijo o njej vsi naši časopisi iz

tedna v teden! Ali nič ne berete, gospod sodnik? Kaj pa je to, podreti mrtvo babo. Malo me je motilo, ker sem se moral kar sam naprezati, v knjigah pa piše, da se morata oba. Vzemite vendar v roke Spolne variante in spoznali boste, da ni nekrofilija nič posebno čudnega. Ste brali knjigo Trije in ena mrtva? Zelo poučna knjiga, v hrvaščini, seveda. Naša trafika v mestih tekmujejo, katera bo bolj na tekočem s tovrstno literaturo! Ob filmu Izrabite mrtve so v našem mestu kar ponoreli! Kako se je že pisal tisti moderni pisatelj, ki je ustoličil sadizem? Aha, že vem! De Sade, ali ne? Bi mi lahko vi mogoče skomandirali njegovo knjigo Bohotna pregrešnost! Bil je imeniten za svoj čas! Gotovo ni slutil, da ga bomo danes tako častili. Najbrž bi bil srečen, če bi videl filme Samo v črnih nogavicah. Umor, nato vse drugo. Počasno tipičneje, Poti okrutnosti, Slaška grobost in nekatere druge. Moji starši se že dolgo gredo privatne klube in ameriške igre s ključi. Imel sem veliko svobodo! Mislim, da je zelo pametno, da pri nas filmi niso mladini prepovedani, kot so v nekaterih ostalih državah. Naj mladina vidi! Sicer pa bi polovico kino dvorano moral pozapreti, če bi nas mladih ne bilo! Ampak gospod sodnik, starika je bila prekleto dobro ohranjena za svoja leta! Bom iskren in vam povedal, da me vaše zardevanje nekam čudno draži! Všeč mi je vaša sramežljivost. Ste že kdaj poskusili...

Stavim, da še niste imeli opravka s toplim mlilcem. Posebni užitek, gospod sodnik...

...Le kaj bi si danes skuhal? Močnik si bom napravila! Mleko imam, moke je še tudi neke. Dovolj jo bo za danes! Jutri bom pa tako spet šla v mesto.

Mislim, da me meščani nimajo radi. Slutim to. Pa nikomur nisem niti lasu skrivila! Le kako bi ga mogla! Pika, si se najedla? Ja, saj si moja! Ne, v naročje pa ne! Saj vidiš, da bom kuhala! Letos bo šla že v šolo! Kako leta tečejo!

...Obtoženi, ali je res, da ste nato stariko slekli, jo zvlekli na podstrešje in jo za lase obesili na tram...

...Kaj se pa mučite, kot bi imeli cmok v ustih? To pa res ni nič posebnega. Najprej sem jo osvobodil vseh tistih preperelih cap, nato sem jo zgrabil za kito, jo ovil okoli roke in jo zvlekel na podstrešje. Malo se je upirala, a je kar šlo. Saj ni bila težka! Hudič babji je bil ves izstradan! Dvignil sem jo in privezal na tram. Ves čas me je prav čudno gledala! Potem sem jo še malo zaguncal sem ter tja! V nekem filmu sem videl prav tak prizor. Ne, ne! Zmotil sem se! To sem bral v neki kriminaliki! Mislim, da se je imenovala Zibajoči mrlič. Ne vem točno! Toliko sem prebral tega! In videl tudi! Sadist na delu, Tram ni vzdržal, Pojedli so staro mater, Nasilje ne pozna meja, De Sadeovi nasledniki, Grobo nasilje! Oprostite, ne vem več dobro, kaj sem bral in kaj videl. Kaj hočemo, krivavi smo pod kožo! Čemu bi se delali fine! Vem, vi mislite, da sem slab in pokvarjen, a lahko bi bil še slabši! Ali ste videli film Počasno razčvetvanje?

Gospod sodnik, gospod sodnik! Zaradi teh malenkosti pa res ni vredno omedlevati... Sicer pa ravno prav! Že prej sem ti rekel, da si mi vse bolj simpatičen. Le kakšen si pod to zlikano črno obleko in poškrbljeno srajco...

...Kako leta tečejo. Nobene prave topline ni več v ljudeh...

Petletni rok za izpopolnitev izobrazbe

V zadnjem času prihaja vedno pogostejše do sporov med šolskimi zavodi in posameznimi prosvetnimi delavci, ki nimajo ustrezne pedagoške izobrazbe; tudi naše uredništvo prejema včasih kar obupana pisma bralcev našega lista, zato smo naprosili našega pravnega svetovalca, da bi stvar nekoliko obrazložil. Takole nam je odpisal:

Na sodiščih v Sloveniji je prišlo zadnje čase do več sporov, ker so šole začele odpovedovati delovno razmerje vsem za nedoločen čas sprejetim delavcem, ki niso imeli nobene pedagoške izobrazbe. Sodbe sodišč so bile različne, dokler ni v revizijskem postopku in postopku za varstvo zakonitosti odločalo vrhovno sodišče SR Slovenije. Ker zavod za pedagoško službo še vedno zahteva od šol, naj delavcem, ki nimajo nikakršne pedagoške izobrazbe, odpovedujejo delovna razmerja ali jih spreminjajo v delovna razmerja za določen čas, bi bilo že čas, da republiški sekretariat za kulturo in prosveto spremeni svoja pojasnila in jih uskladi s stališči vrhovnega sodišča SRS.

Z zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (Ur. list SRS, št. 40/67) je v 88a členu (v prehodnih določbah) določeno:

»Učitelji, ki nimajo izobrazbe ustrezne stroke oziroma stopnje, ki se zahteva za delovna mesta, na katerih opravljajo vzgojno-izobraževalno delo ob uveljavitvi tega zakona, morajo najpozneje v petih letih od uveljavitve tega zakona pridobiti zahtevano izobrazbo. Če si učitelji v tem roku ne pridobijo predpisane izobrazbe, ne smejo več opravljati dela na teh delovnih mestih.

Predmetni učitelji in profesorji, ki so bili po službeni dolžnosti do konca leta 1959 dodeljeni na delovna mesta učnega predmeta, za katerega nimajo izobrazbe ustrezne stroke, lahko ostanejo na teh delovnih mestih, če imajo več kot 20 let delovne dobe. Predmetni učitelji in profesorji s krajšo delovno dobo si morajo v petih letih pridobiti ustrezno strokovno izobrazbo.

Podobno določilo ima tudi zakon o srednjem šolstvu (Ur. list SRS, št. 18/67) v 60. členu.

K prvemu odstavku člena 88a zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli in k 60. členu zakona o srednjem šolstvu pa je dal svojo okrožnico št. 61-18/68 od 7. 2. 1968 republiški sekretariat za prosveto in kulturo naslednje pojasnilo:

»Med učitelje in vzgojitelje, ki lahko v petih letih dopolnijo stroko oziroma stopnjo izobrazbe, se štejejo le tiste osebe, ki izpolnjujejo pogoje za učitelja osnovne oziroma srednje šole oziroma za vzgojitelja. Npr. učitelj za razredni pouk poučuje predmetno, ali predmetni učitelj za gospodinjstvo poučuje se biologijo, ali profesor za slovenski jezik poučuje tuji jezik itd. V prvem primeru manjka stopnja izobrazbe in ustrezna stroka, v drugih dveh primerih pa ustrezna stroka.

Petletni rok za izpopolnitev stopnje izobrazbe oz. ustrezne stroke pa ne velja za osebe, ki sicer poučujejo na osnovnih in srednjih šolah, pa niso učitelji oz. vzgojitelji. To so študenti ali absolventi višje pedagoške ali višje gospodinske šole, pedagoške akademije oziroma visoke šole za telesno kulturo ali filozofske fakultete, ki predhodno niso končali učiteljske oziroma diplomirali na višji pedagoški šoli ali višji gospodinski šoli ali pedagoški akademiji ali na prvi stopnji visoke šole za telesno kulturo, ali filozofski fakulteti, kakor tudi druge za poučevanje neupsoobljene osebe. Te osebe lahko vzgojno izobraževalni zavodi sprejmejo v skladu s tretjim odstavkom 23. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih (Ur. l. SFRJ, št. 43-516/66) le za določen čas, praktično torej za deset mesecev, in sicer od 1. septembra do 30. junija. Razpis se ponavlja vsako leto, dokler ne zasede delovno mesto delavec, ki izpolnjuje razpisane pogoje. Če take osebe zasledijo vzgojno-izobraževalno delovno mesto za nedoločen čas, se uvede postopek po 103. členu in v zvezi s 114. členom temeljnega zakona o delovnih razmerjih.

Ob taki interpretaciji zakonov so šole odpovedovale delovna razmerja vsem za nedoločen čas sprejetim delavcem, ki niso imeli nobene pedagoške izobrazbe. Delovni spori na sodiščih v Sloveniji pa so se zaradi takega pojasnila, ki ga v praksi hočeta uveljaviti sekretariat za prosveto in kulturo ter zavod za pedagoško službo, množili. Sodbe občinskih in okrožnih sodišč so bile različne, vse dotlej, dokler ni v revizijskem postopku in postopku za varstvo zakonitosti odločalo vrhovno sodišče SR Slovenije, ki je zavzelo naslednje stališče v sodbah:

a) V revizijskem postopku: Tožnici, ki nima nikakršne pedagoške izobrazbe, je šola odpovedala delovno razmerje. So-

dišče prve stopnje je ugodilo tožbenemu zahtevku tožnice, sodišče druge stopnje pa je pritožbi šole ugodilo tako, da je v celoti tožbeni zahtevki zavrnilo. Petletni rok za pridobitev ustrezne strokovne izobrazbe, ki ga določa 97. člen zakona o osnovni šoli, se namreč po mnenju pritožbenega sodišča nanaša le na tiste učitelje, ki nimajo izobrazbe ustrezne stopnje oziroma stroke za delovno mesto, na katerem delajo, vendar ob predpostavki, da imajo učitelji pogoje za razredni pouk v smislu 60. člena tega zakona. Tožnica je vložila revizijo zaradi zmotne uporabe materialnega prava in vztrajala, da tudi za tožničini primer veljajo prehodne določbe 97. člena zakona o osnovni šoli.

Vrhovno sodišče SRS kot revizijsko sodišče pa je o zadevi odločilo v prid tožnici in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. V sodbi revizijskega sodišča je dana naslednja obrazložitev:

»Revizijsko sodišče sprejema kot pravilne ugotovitve sodbe sodišča prve stopnje. Ko namreč prvi odstavek 97. člena zakona o osnovni šoli (Ur. l. SRS, št. 9/68, prečiščeno besedilo) omenja učitelje, ki nimajo izobrazbe ustrezne stroke oziroma stopnje na delovnih mestih, na katerih opravljajo vzgojno-izobraževalno delo, je med njimi treba vsekakor šteti tudi tiste, ki sicer nimajo kvalifikacij za učitelje, ki jih zahteva 60. člen tega zakona, pač pa dejansko opravljajo vzgojno-izobraževalno delo. Zato velja po mnenju revizijskega sodišča določba 1. odstavka 97. člena zakona o osnovni šoli tudi za take delavce, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo in ki ne dopolnjujejo posebnih pogojev, ki jih za učitelje zahteva 60. člen citiranega zakona. Prav takim delavcem navedena določba omogoča, da si v petih letih pridobijo ne samo izobrazbo ustrezne stroke, pač pa tudi ustrezno stopnjo izobrazbe, ki se zahteva na njihovem delovnem mestu.

Da 1. odstavek 97. člena zakona o osnovni šoli dovoljuje učiteljem pridobitev ustrezne stopnje izobrazbe (in ne samo ustrezne stroke), izhaja tudi iz 2. odstavka istega člena, ki omogoča predmetnim učiteljem in profesorjem pridobitev izobrazbe ustrezne stopnje. Tako navedena določba omogoča tistim, ki imajo sicer izobrazbo ustrezne stopnje, ne pa tudi stroke, da kljub temu še naprej opravljajo delo na svojih delovnih mestih, če imajo več kot 20 let delovne dobe. Ta ugodnost velja po navedenem samo za tiste, ki sicer imajo zahtevano stopnjo izobrazbe, vendar pa ta izobrazba ni ustrezne stroke, ne velja pa tudi za tiste, ki nimajo zahtevane stopnje izobrazbe.

Res je namen zakona o osnovni šoli ta, da doseže ustrezno strokovno kvalifikacijo pedagoškega kadra, po drugi strani pa prehodne določbe navedenega zakona vsaj deloma ščitijo prizadete delavce.

b) V zahtevi za varstvo zakonitosti:

Občinsko sodišče II v Ljubljani je s citirano sodbo zavrnilo tožbeni zahtevki, s katerim, tožnica zahteva ugotovitev, da je

sklep o prenehanju dela z dne 30. aprila 1968 nezakonit. Sodišče je ugotovilo, da tožena šola ni prekršila zakona, ko je ugotovila, da tožnica nima več po zakonu pogojev, da bi na podlagi delovnega razmerja za nedoločen čas opravljala dela na delovnem mestu predavateljice teoretičnih predmetov. To zato, ker so po 37. členu zakona o srednjem šolstvu (Ur. l. SRS, št. 18/67) lahko učitelji za splošne izobraževalne in strokovne teoretične učne predmete v srednjih šolah samo tisti, ki so končali drugo stopnjo visokošolskega študija ustrezne stroke, tožnica pa nesporno ni končala študija druge stopnje na filozofski fakulteti.

Pritožbeno sodišče je tožničino pritožbo ugodilo in spremenilo sodbo sodišča prve stopnje ter ugodilo tožbenemu zahtevku. Pritožbeno sodišče je mnenja, da je možno določilo 60. člena citiranega zakona uporabiti tudi v konkretnem primeru. Ko govori 60. člen zakona o učiteljih in vzgojiteljih brez izobrazbe, se to določilo ne more tolmačiti drugače kot v zvezi z 37. členom tega zakona. Le v tem členu je predpisana izobrazba za učitelje raznih strok. Zato ima tožnica

pravico do 5-letnega roka za dopolnitev manjkajoče izobrazbe na podlagi 60. člena cit. zakona.

V zahtevi za varstvo zakonitosti javno tožilstvo izvaja, da je 5-letni rok iz 60. člena citiranega zakona za pridobitev zahtevane izobrazbe dovoljen samo osebam, ki so učitelji oziroma vzgojitelji in ki so brez izobrazbe za delovna mesta, na katerih opravljajo vzgojno-izobraževalno delo ob uveljavitvi tega zakona. Ker tožnica ob uveljavitvi tega zakona ni bila učiteljica srednje šole, ne izpolnjuje zakonskih pogojev za učiteljico, je po mnenju javnega tožilstva sodišče prve stopnje pravilno uporabilo zakon, ko je zavrnilo sklicevanje tožnice na določilo 60. člena citiranega zakona, sodišče druge stopnje pa je prekršilo določilo tega člena, ko jih je uporabilo za primer tožnice. Zato javni tožilec predlaga, da se zahtevi za varstvo zakonitosti ugodi in sodba sodišča druge stopnje spremeni tako, da se razsodi, da se pritožba tožnice proti sodbi sodišča prve stopnje zavrne kot neutemeljena in potrdi sodba sodišča prve stopnje.

V odgovoru na zahtevo za varstvo zakonitosti tožnica vztraja pri svojih dosedanjih stališčih in predlaga, da vrhovno sodišče SRS zavrne zahtevo za varstvo zakonitosti kot neutemeljeno. Poudarja, da 60. člen citiranega zakona ne loči učiteljev, ki so končali učiteljsko, od tistih, ki so končali kakšno drugo srednjo šolo. Tudi sicer zakon ne pozna takega razlikovanja.

Zahteva za varstvo zakonitosti ni utemeljena.

Ob nespornih dejanskih okoliščinah, da tožnica dela na delovnem mestu, ki zahteva drugačno stopnjo visokošolskega študija in da tožnica te stopnje nima, pač pa ima nižjo (diplomo B namesto A), je treba ugotoviti, ali ima tožnica pravico do petletnega roka, v katerem naj bi pridobila zahtevano stopnjo izobrazbe oz. ali take pravice nima in da ji zato mora prenehati delo, kakor je določila tožena delovna organizacija in o tožbenem zahtevku sodišče prve stopnje.

Vrhovno sodišče SRS ugotavlja, da se tudi na tožničini primer nanaša 60. člen zakona o srednjem šolstvu (Ur. l. SRS, št. 18/67). Navedena določba daje pravico učiteljem oziroma vzgojiteljem brez izobrazbe, ki se zahteva za delovna mesta, na katerih opravljajo vzgojno-izobraževalno delo ob uveljavitvi tega zakona, da si najpozneje v petih letih od uveljavitve tega zakona pridobijo zahtevano izobrazbo.

Nesporno je, da je tožnica brez stopnje izobrazbe, ki se zahteva za njeno dosedanje delo. Ni mogoče sprejeti stališča, da se pojem »učitelj in vzgojitelj« nanaša le na tiste zaposlene delavce, ki imajo kakšno drugo kvalifikacijo za poučevanje. Izraz v citiranem zakonu »učitelji in vzgojitelji« je očitno generični pojem za vse tiste delavce, ki poučujejo oziroma ki delajo v šolskih oz. vzgoj-

nih zavodih ob uveljavitvi citiranega zakona, ne glede na to, kakšno stopnjo oziroma katere vrste kvalifikacij zahteva od njih delovno mesto, na katerem delajo ob uveljavitvi citiranega zakona.

Taka razlaga pojma »učitelji in vzgojitelji« je razvidna ne samo iz 60. člena citiranega zakona, ki ne loči učiteljev po tem, kakšno pedagoško izobrazbo imajo (oziroma ali je sploh imajo), pač pa predvsem iz IV. poglavja tega zakona, ki pod naslovom »učitelji in vzgojitelji« obravnava vse vrste učiteljev in vzgojiteljev, ki delajo na srednjih šolah, tako tudi tiste, ki si pedagoške izobrazbe sploh niso pridobili med šolanjem in za katere republiški sekretar za prosveto in kulturo šele predpiše način pridobitve te izobrazbe (5. odstavek 37. člena cit. zakona).

Če 5. odstavek 37. člena dopušča, da si učitelji naknadno pridobijo pedagoško izobrazbo, tedaj pojma »učitelji« iz 60. člena cit. zakona ni mogoče razlagati tako ozko, da velja ugodnost, ki jo daje ta določba, le za tiste, ki že imajo ob uveljavitvi tega zakona pedagoško izobrazbo. Zato velja 60. člen citiranega zakona tudi za tiste učitelje, ki morajo dopolniti manjkajočo stopnjo izobrazbo v smislu 37. člena istega zakona, ne glede na to, da nimajo ob uveljavitvi tega zakona ustrezne pedagoške prakse. Tudi sicer je treba prizadetim delavcem, ki so več let delali v šolstvu, omogočiti, da si v primernem roku (60. člen cit. zakona) pridobijo delovnemu mestu ustrezno izobrazbo, ne pa da jim brez te možnosti preneha delo.

Zato vrhovno sodišče SRS ugotavlja, da je pravilno stališče, izraženo v sodbi sodišča druge stopnje in je zato zavrnilo zahtevo za varstvo zakonitosti.

Kljub jasnemu stališču vrhovnega sodišča SRS pa zavod za pedagoško službo še vedno smatra pojasnilo k členu 88a (sedaj 97. členu) zakona o osnovni šoli in 60. členu zakona o srednjem šolstvu, ki ga je izdal republiški sekretariat za prosveto in kulturo, kot edino pravilno stališče in zahteva od šol, da delavcem, ki nimajo nikakršne pedagoške izobrazbe, odpovedujejo delovna razmerja ali jih spreminjajo v delovna razmerja za določen čas ipd.

Mnenja smo, da bi bilo pravilno, če republiški sekretariat za prosveto in kulturo spremeni svoja pojasnila in jih uskladi s stališči vrhovnega sodišča SRS. Če pa smatra, da takšna razlaga zakona ni pravilna, bi bil že skrajni čas, da zahteva od skupščine SR Slovenije obvezno razlago določil 97. člena zakona o osnovni šoli in 60. člena zakona o srednjem šolstvu. Le tako bi lahko preprečili naraščanje števil delovnih sporov in povečevanje slabega vzdušja na šolah, saj prav gotovo ob tem trpijo tudi učenci.

Janko Brunet, dipl. pravnik

Uredništvu Prosvetnega delavca!

Podpisana sem bila dvajset let v službi kot učiteljica, diplomam imam, služila sem v raznih krajih Slovenije, predvsem na Primorskem. Prvo leto sem služila na šoli, kjer sem poučevala petdeset otrok v vseh razredih, nato pa sem služila na šolah osemnajst let in sem vedno poučevala celodnevno in celo v kombiniranih oddelkih. Poleg svojih štirih otrok sem sodelovala, v kolikor jih nisem še organizirala, na raznih prireditvah in sestankih ter politično delovala na vaseh. Delo na šoli ni bilo vedno plačano, večinoma smo delali zastonj in daleč v noč, naša dolžnost je bila delati preko naših moči. Imela sem le malo časa in možnosti, da bi se pripravila na izpit, le to tekla, sedaj sem po dvajsetih letih naporov in požrtvovalnega dela dobila odpoved s pripombo in utemeljitvijo, da je treba narediti red.

Red spoštujem, sem za to, da je red, toda naj bi bil za vse, vsi bi se ga morali držati, ne pa tako, da zagrabijo predpisi le posameznike, drugi pa živijo naprej mimo predpisov in reda.

Vem, in s tem sem se že morala sprijazniti, da po dvajsetih letih dela s šolsko mladino moram zaradi strokovnega izpita po »predpisih« službo pustiti, toda kam sedaj? Rada bi se zaposlila kjerkoli, delala karkoli, ker moram živeti, toda nikjer ne dobim nobenega dela, na zavodu za zaposlovanje mi ne morejo dobiti nič, ker nimam prave kvalifikacije, kajti učitelja ne marajo nikjer, ker je »kvalificiran« samo za šolo, poleg tega sem pa že prestara, pravijo. Če bi se dosledno držali predpisov, naj bi me odločili že po petih letih službovanja, da bi se lahko, kot mlajša, prekvalificirala.

Dvajset let sem plačevala v skladu s pokojnino, sedaj od vsega tega nimam nič, mislim, da bi vsakemu, ki ga tako brezdušno odločijo, morali priskrbeti zaposlitev ali mu dati možnost, da se prekvalificira, kakor delajo v podjetjih, ne pa da človeka, ki je delal vestno dvajset let, postavite na cesto kot ponošen čevljar.

K. K.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

VPRAŠANJE:

A. H. je predmetna učiteljica in že peto leto poučuje na osnovni šoli. Ena leto, ko je opravljala delo dokumentarista in ni delala na šoli, ji šola ne priznava k delovnim izkušnjam. Zanima jo, če je pravilno, da se delovne izkušnje izven vzgojno-izobraževalnega dela na šolah ne priznavajo.

ODGOVOR:

Med elementi za vrednotenje delovnega mesta so upoštevane tudi delovne izkušnje, katere so potrebne, da lahko delavec, ki zaseda tako delovno mesto, samostojno in v redu opravlja delo. Primerno je torej upoštevati predvsem tiste delovne izkušnje, ki omogočajo samostojno opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela. Zato po mojem mnenju ni pravilno šteti k delovnim izkušnjam na šoli tudi druga dela (npr. dokumentarista, turističnega vodica itd.), pri katerih delavec ni opravljal vzgojno-izobraževalnega dela.

VPRAŠANJE:

T. J. ima potrdilo delovne organizacije, da je pet let delal na šoli te delovne organizacije kot strokovni učitelj. Sedaj dela na osnovni šoli prav tako kot strokovni učitelj vendar mu šola teh pet let dela na šoli delovne organizacije ne upošteva kot delovne izkušnje kljub predloženemu potrdilu. Zanima ga, ali tako potrdilo velja kot dokument za priznanje delovnih izkušenj.

ODGOVOR:

Potrdilo delovne organizacije, pa čeprav samo na podlagi dveh prič, ki sta bili skupaj z vami zaposleni na tej šoli, je treba upoštevati, saj potrjuje dejstvo, da ste opravljali v teh letih vzgojno-izobraževalno delo. Kot strokovnemu učitelju lahko šola teh pet let vzgojno-izobraževalnega dela na drugi šoli šteje kot delovne izkušnje tudi na osnovi takega potrdila. Sicer pa je verjetno to dejstvo razvidno tudi iz delovne knjižice in torej ni dvomov, da ste res opravljali vzgojno-izobraževalno delo.

VPRAŠANJE:

I. P. navaja, da poučuje v 3. razredu, kjer je po predmetniku dolo-

čena 24 urna tedenska učna obveznost. Po predmetniku pa je določena učna obveznost za 1. in 2. razred le 22 ur. Zanima jo, ali je v tem primeru njena učna obveznost 24 ali 22 ur in če se te ure plačujejo kot nadure ali ne.

ODGOVOR:

Tedenska učna obveznost učiteljev na osnovni šoli in to na razredni stopnji znaša 24 ur tedensko. Osnovna šola pa lahko (če je to določeno s statutom šole) učno obveznost učiteljev za predmetni pouk, ki znaša 22 ur tedensko, podaljša ali skrajša za dve uri tedensko. Tako lahko glede na predmetnik znaša polna učna obveznost učiteljev za predmetni pouk na šoli 20, 22 ali 24 ur tedensko. Za polno učno obveznost se smatra 20, 22 ali 24 ur tedensko za učitelje za predmetni pouk in torej ne pride v poštev plačevanje nadur.

VPRAŠANJE:

H. A. je bila na porodniškem dopustu od 2. 6. 1969 in je rodila 5. 7. 1969. Na šoli so ji odobrili, da po porodniškem dopustu, ko bi morala delati po štiri ure, sploh ni delala in da bo po končanem dopustu ur tedensko. Za polno učno obveznost se smatra 20, 22 ali 24 ur tedensko za učitelje za predmetni pouk in torej ne pride v poštev plačevanje nadur.

ODGOVOR:

Po določilih 76. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih ima delavca pravico do nepretrganega porodniškega dopusta 105 koledarskih dni, ki za mora nastopiti 28 dni pred porodom, sme pa ga nastopiti na osnovi zdravniškega izvida tudi 45 dni pred porodom. Po preteku porodniškega dopusta pa ima pravico delati s skrajšanim delovnim časom po štiri ure dnevno, dokler ni otrok star osem mesecev (40. člen TZDR).

Porodniški dopust ste torej nastopili 33 koledarskih dni pred porodom in ste imeli porodniški dopust vse do 15. 9. 1969, to je 72 koledarskih dni. Pravico delati s skrajšanim delovnim časom imate torej od 15. 9. 1969 do 15. 3. 1970, leta. Če vam je šola dala, da tudi po 15. 9. 1969 ne delate s skrajšanim delovnim časom, to je, da

sploh ne delate, je ravnala v nasprotju s predpisi.

VPRAŠANJE:

L. K. J. poučuje dopoldne in popoldne, skupaj tedensko 35 ur (18 + 17). Učna obveznost učitelja razrednega pouka pa je na šoli 24 ur. Ali bo šola presežek 11 ur tedenskega plačevala kot paval (plačo in 25.000 starih dinarjev) ali kot nadure?

ODGOVOR:

Za polno učno obveznost (24 ur tedensko) boste prejeli polni osebni dohodek. Presežek 11 ur tedensko pa v bistvu predstavlja nadure, v kolikor teh ur ni mogoče zasesti drugače, tj. odprti novega delovnega mesta s krajšo tedensko učno obveznostjo (11 ur).

VPRAŠANJE:

Osnovna šola Homece sprašuje, če je možno skleniti z delavkami, ki so bile sprejete pred šolskim letom 1966/67 in so končale učiteljsko, sedaj pa študirajo na PA, pogodbo do leta 1972 glede na določbe zakona o osnovni šoli, ki je bil sprejet 28. 12. 1967; nadalje, če velja isto tudi za diplomante gimnazij, ki so na istih delovnih mestih in tudi izredno študirajo na PA? Zanima jih tudi, ali je možno skleniti pogodbo do leta 1972 s tistimi tovariskami, ki so bile nastavljene v šolskem letu 1968/69 in 1969/70, ker niso dobili ustreznih ur moči z diplomato? Nadalje jih zanima, če takim pogodbim ni mogoče skleniti, če takim tovariskam pripada redni letni dopust, če imajo več kot 11 mesecev delovne dobe?

ODGOVOR:

Delavke, ki so bile sprejete v delovno razmerje za nedoločen čas pred šolskim letom 1966/67, to je pred sprejetjem zakona o osnovni šoli, ostanejo v delovnem razmerju za nedoločen čas ne glede na to, ali imajo kakršnokoli stopnjo pedagoške izobrazbe ali ne. Takim delavkam je treba izdati le sklepe oz. odločbe, da si morajo najkasneje do 28. 12. 1972 pridobiti ustrezno stopnjo oziroma stroko zahtevane izobrazbe. Po letu 1967 pa je možno sprejeti na delo le kandidatke, ki ustrezajo razpisnim pogojem, izjemoma pa po določilih 23. člena TZDR le za določen čas tudi kan-

didate, ki ne izpolnjujejo razpisnih pogojev, če ni drugih kandidatov, ki izpolnjujejo pogoje za zasedbo delovnih mest, vendar najdalj za eno leto. Zato od leta 1967 dalje ni mogoče skleniti delovnih razmerij za določen čas do leta 1972. Vsakemu delavcu (zaposlenemu za nedoločen ali določen čas) pripada letni dopust, če ima izpolnjenih 11 mesecev nepretrgane zaposlitve. Med dvema zaposlitvama ne sme biti več kot tri dni presledka, sicer doba enajst mesecev začne teči znova.

VPRAŠANJE:

J. A. navaja, da je diplomirala na filozofski fakulteti, oddelku za klasično filologijo, in absolvirala na germanistiki, oddelku za nemški jezik. Že več let poučuje na ekonomski srednji šoli nemški jezik in je v delovnem razmerju za določen čas s polovično obveznostjo; šola pa ji plačuje kot predmetnega učitelja. Zelela bi zvedeti:

1. ali je diploma iz klasične filologije, poleg oddajanja klasične latinščine, dovoljna za poučevanje tega jezika na 1. stopnji in

2. ali ni dovolj, da je v delovnem razmerju za določen čas in ali se ji sme znižati njeno izobrazbo za eno stopnjo?

ODGOVOR:

Nemški jezik in tudi vse druge strokovne teoretične predmete v srednjih šolah smejo po 37. členu zakona o srednjih šolah poučevati le tisti, ki so končali drugo stopnjo visokošolskega študija ustrezne stroke. Diploma na oddelku filozofske fakultete za klasično filologijo (latinščina in grščina) še ni ustrežna diploma za poučevanje nemškega jezika, razen če niste poleg grščine ali latinščine diplomirali tudi iz nemščine. Verjetno na diplome druge stopnje iz nemščine na klasični filologiji nimate in ste bili zato sprejeti v delovno razmerje za določen čas, ker ne izpolnjujete pogojev za delovno mesto, ki za zasedate. Zato v vašem primeru ne gre za nepriznavanje stopnje izobrazbe, temveč za neizpolnjevanje ustrezne stroke, ki se zahteva za delovno mesto.

Glede osebnih dohodkov pa je treba povedati le to, da merila in osnove za delitev osebnih dohodkov določa šola sama s pravilnikom o

delitvi osebnih dohodkov. V takem pravilniku so lahko predvideni tudi odbitki za neustrezno izobrazbo, izkušnje ipd., kar je bilo verjetno uporabljeno tudi v vašem primeru.

VPRAŠANJE:

J. R. sprašuje, če ji pripadajo dnevnice in potni stroški, ker se vozi na delo 50 km daleč z vlakom, stanovanja v kraju zaposlitve pa nima. Nadalje bi rada vedela, če se sme sprejeti na delo prosvetnega delavca brez vsakega razpisa.

ODGOVOR:

V katerih primerih pripadajo delavcu na šoli dnevnice in potni stroški, je določeno v splošnem aktu šole. Toda, če ste sprejeti dolo na šoli, ne da bi se o tem stvari dogovorili, potem šola ni dolžna povrniti vaših potnih stroškov in dnevnice za vožnje na delo in z dela. Ali je torej šola dolžna plačevati potne stroške in dnevnice, bo odvisno predvsem od določil splošnega akta šole, kjer delate.

VPRAŠANJE:

V. K. bi rad pojasnilo glede na odgovor v 13. številki »Prosvetnega delavca«, z dne 3. 7. 1969 in smatra, da ima glede na to, da je v letu 1968 prekinil delovno razmerje samo 28 dni poletna meseca, da je zamenjal zaposlitev iz ene šole na drugo, pravico do 5-letnega roka za pridobitev strokovne izobrazbe, ker je bil že prej v delovnem razmerju za nedoločen čas.

ODGOVOR:

Odgovor na vprašanje v 13. številki »Prosvetnega delavca« v celoti odgovarja opisanemu dejanskemu stanju. Če bi delavec ostal na prejšnji šoli, bi imel pravico do 5-letnega roka za pridobitev ustrezne stopnje izobrazbe po 97. členu zakona o osnovni šoli. Toda 30. 6. 1969 mu je na prejšnji šoli prenehalo delovno razmerje, na drugo šolo pa je bil na novo sprejet s 1. 9. 1969 in ker ni izpolnjeval pogojev, pač seveda skladno z določili zakona le za določen čas. Premestitev z ene šole na drugo šolo ni več, ker so šole samostojne v urejanju delovnih razmerij.

(Nekaj vprašanih in odgovorov bomo objavili v prihodnji številki.)